

Wymagania edukacyjne z języka polskiego do klasy 2 liceum ogólnokształcącego

Wymagania do poszczególnych działów programowych są uporządkowane analogicznie do układu materiału w podręcznikach Aleksandra Nawareckiego i Doroty Siwickiej *Przeszłość i dziś Literatura – język – kultura. Liceum i technikum. Klasa 2, część 1. Zakres podstawowy i rozszerzony* oraz Ewy Paczoskiej *Przeszłość i dziś Literatura – język – kultura. Liceum i technikum. Klasa 2, część 2. Zakres podstawowy i rozszerzony*. Zapis wymagań odpowiada koncepcji podręcznika. Kształcenie literackie i kulturowe jest w większości powiązane z kształceniem językowym i tworzeniem wypowiedzi. Kilka zagadnień językoznawczych (i związane z nimi wymagania) zgrupowano w osobnym dziale pod nagłówkiem *Kształcenie językowe*. Zamieszczony tam materiał odpowiada tematom poświęconym wyłącznie treściom kształcenia językowego.

Tematy, tytuły i inne elementy planu zapisane na podświetlonym tle odnoszą się do lektur uzupełniających i związanych z nimi wymagań. Zgodnie z podstawą programową, w każdej klasie poznawana jest co najmniej jedna pozycja książkowa z lektur uzupełniających.

Wymagania oznaczone gwiazdką odnoszą się do nauczania w zakresie rozszerzonym.

Klasa 2, część 1

Dział programowy. Tematyka i problematyka	Wymagania podstawowe oceny: dopuszczający i dostateczny	Wymagania ponadpodstawowe oceny: dobry i bardzo dobry
ROMANTYZM Uczeń:		
Przełom romantyczny, czyli kryzys cywilizacji rozumu.	– rozumie podstawy periodyzacji literatury; sytuuje utwory literackie i teksty kultury w epoce romantyzmu – wyjaśnia terminy: romantyzm, preromantyzm, historyzm, gotycyzm, osjanizm, walterskotyzm; poprawnie używa ich w swoich wypowiedziach, podaje przykłady – charakteryzuje krajobraz romantyczny – wymienia najważniejszych twórców, którzy zapoczątkowali przełom romantyczny – ogólnie charakteryzuje literaturę burzy i naporu – omawia kryzys racjonalizmu i odkrywanie sfer nadprzyrodzonych jako podstawę epoki romantyzmu – *szerzej wyjaśnia, czym był romantyczny mistycyzm – znajduje potrzebne informacje w różnych źródłach wiedzy, porządkuje je – korzysta z zasobów multimedialnych, krytycznie ocenia zawartość źródeł internetowych – korzysta z literatury naukowej – tworzy spójne wypowiedzi na temat przełomu romantycznego – porządkuje informacje w problemowe całości	– omawia filozoficzne podłoże romantyzmu – wskazuje źródła romantycznego zainteresowania średniowieczem i mitami Północy – omawia romantyczne fascynacje mitami jako źródłem archetypów i toposów – *wyjaśnia romantyczną symbolikę mitu prometejskiego – *wyjaśnia, na czym polegała rewolucja estetyczna romantyzmu – odczytuje dzieła malarstwa romantycznego – *porównuje teksty kultury romantyczne i klasycystyczne – gromadzi i przetwarza informacje na temat epoki romantyzmu

	– redaguje definicję, notatkę syntetyzującą	
J.W. Goethe, <i>Faust</i>. Pochwała twórczej aktywności.	– wykazuje się znajomością i rozumieniem fragmentów <i>Fausta</i> ; rozpoznaje tematykę i problematykę utworu – charakteryzuje <i>Fausta</i> jako dramat; określa konwencję utworu – rozpoznaje sposoby kreowania świata przedstawionego utworu (bohaterowie, akcja, wątki, motywy); interpretuje je – charakteryzuje bohaterów utworu – podaje podstawowe informacje o Goethem – streszcza historię Fausta – interpretuje fragmenty <i>Fausta</i> , wykorzystując potrzebne konteksty – dostrzega w utworze obecność toposów (np. wędrowni) i *archetypów; odczytuje ich symboliczne znaczenia – wykorzystuje potrzebne konteksty do interpretacji utworu (np. biograficzny, literacki, filozoficzny, kulturowy) – wyjaśnia przesłanie utworu: pochwałę twórczej aktywności i pracy na rzecz społeczeństwa, krzewienie postępu – rozpoznaje obecne w utworze wartości uniwersalne – buduje spójne wypowiedzi argumentacyjne na temat <i>Fausta</i> – formułuje tezy i argumenty w swoich wypowiedziach ustnych i pisemnych – tworząc własne teksty, stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej – analizuje wiersz W. Szymborskiej <i>Prospekt</i> , wykorzystując wiadomości o języku reklamy; dostrzega nawiązanie do <i>Fausta</i>	– wyjaśnia, czym jest mit człowieka faustycznego – *wskazuje obecność nawiązań do Fausta, w tym – mitu faustycznego w różnych tekstach kultury współczesnej – *dostrzega aluzje literackie i objaśnia ich znaczenie – wyjaśnia, dlaczego Mefistofeles został nazwany „duchem, który przeczy” – porównuje sposób ukazania szatana (i motywu kuszenia) w różnych źródłach – rozpoznaje w utworze nawiązania do tradycji biblijnej; – *interpretuje sposób przekształcenia motywów biblijnych – przedstawia i interpretuje filozoficzną problematykę utworu – *wyjaśnia funkcje dwu prologów utworu – porównuje budowę <i>Fausta</i> z budową tragedii antycznej – dokonuje analizy i interpretacji wiersza W. Szymborskiej <i>Prospekt</i> , określając funkcje środków artystycznych – *interpretuje utwór W. Szymborskiej <i>Prospekt</i> w kontekście mitu faustycznego
*Twórczość angielskich Poetów Jezior. *W. Wordsworth, <i>Preludium</i> (fragm.) *Samuel Coleridge <i>Pieśń o starym żeglarczy</i> (fragm.).	– *wykazuje się znajomością i rozumieniem twórczości angielskich Poetów Jezior (wybranych fragmentów) – *wskazuje przedstawicieli angielskich Poetów Jezior i określa wpływ ich twórczości na rozwój romantyzmu – *interpretuje poznane fragmenty wierszy: *odczytuje symboliczne funkcje występujących w nich motywów *rozpoznaje w tekstach środki artystyczne i określa ich funkcje *dostrzega nawiązania biblijne i określa ich funkcje – *określa i porównuje sposób przedstawiania natury we fragmencie wiersza Wordswortha i na obrazie Constable’a	– *samodzielnie znajduje w różnych źródłach informacje o angielskich Poetach Jezior i fragmenty ich utworów – *prezentuje znalezione materiały, wzbogaca swoją wypowiedź pozajęzykowymi środkami komunikacji – *przedstawia (na przykładach) romantyczne związki poezji z muzyką i malarstwem – *w czytanych utworach odnajduje romantyczne pojmowanie natury
A. Mickiewicz, <i>Oda do młodości</i>. Bunt młodych. Młodość jako wartość. Spór klasyków z romantykami. Apoteoza młodości.	– wykazuje się znajomością i rozumieniem <i>Ody do młodości</i> ; rozpoznaje tematykę i problematykę utworu – odczytuje utwór w kontekście sporu romantyków z klasykami, wskazuje hasła i idee filomackie – interpretuje <i>Ode</i> ..., wykorzystując potrzebne konteksty (biograficzny, historyczny, filozoficzny, egzystencjalny) – odczytuje odę F. Schillera <i>Do Radości</i> jako kontekst utworu Mickiewicza; określa zawarte w niej wartości i idee – dostrzega w utworze treści symboliczne,	– wskazuje filozoficzne konteksty <i>Ody</i> ... – interpretuje obecne w wierszu motywy (np. lotu), wskazując ich tradycje kulturowe – dostrzega w utworze metafory (np. ognia, lodu) i odczytuje ich znaczenia, *w celu pogłębionego odczytania dzieła – rozpoznaje obecność motywów antycznych i biblijnych; interpretuje ich znaczenia symboliczne – porównuje ody Mickiewicza i Schillera (<i>Do Radości</i>); uwzględnia ich budowę, gatunek, funkcje środków stylistycznych – szerzej przedstawia kontekst polemiki

	interpretuje je – analizuje budowę utworu, wskazuje antynomie – wskazuje w utworze środki artystyczne i określa ich funkcje – odczytuje głośno utwór z właściwą dykcją i intonacją – *omawia intonację, dynamikę, rytmizację wiersza; określa ich funkcje – określa cechy romantyczne i klasyczne utworu – wskazuje w utworze gatunkowe cechy ody i *interpretuje sposób ich zmodyfikowania – *dostrzega w utworze przenikanie się konwencji romantycznej i klasycystycznej – rozpoznaje patos i określa jego funkcję – odczytuje ideowy przekaz dzieła (np. apoteozę buntu i rewolucji) – rozpoznaje w utworze wartości uniwersalne, dostrzega ich związek z problematyką dzieła – formułuje tezy i argumenty w wypowiedziach ustnych i pisemnych – pisze rozprawkę tematycznie związaną z <i>Odą do młodości</i> – wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedzi	romantyków z klasykami – wskazuje cytaty z <i>Ody...</i>, które są obecne w naszym dziedzictwie kulturowym; interpretuje je – *pisze esej (np. na temat różnych przedstawień młodości tekstach kultury)
*J. Słowacki, Kordian. Bohater w poszukiwaniu wartości. Jaskółczy niepokój młodzińskiego serca. Bohater na szczycie i w podziemiach. Etyczny wymiar czynu.	– *wykazuje się znajomością i rozumieniem treści <i>Kordiana</i> – *streszcza utwór, analizuje jego budowę – *rozpoznaje tematykę i problematykę utworu – *interpretuje funkcje kompozycji utworu – *rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego (akcja, bohaterowie, wątki, motywy...) – *wykorzystuje kontekst historyczny, biograficzny, egzystencjalny, biblijny do odczytania utworu – *charakteryzuje <i>Kordiana</i> jako dramat romantyczny; rozpoznaje konwencje poszczególnych scen i określa ich funkcje – *rozpoznaje w utworze patos, tragizm, ironię i groteskę, określa ich funkcje – *dokonuje analizy i interpretacji wybranych fragmentów dramatu (m.in. rozterki Kordiana w akcie I, monolog Kordiana na szczycie Mont Blanc, polemikę Kordiana z Prezesem, wahania Kordiana przed zabójstwem cara) – *dostrzega treści symboliczne poszczególnych scen (w tym – symbolikę miejsc, w których się rozgrywają), odczytuje je – *charakteryzuje Kordiana jako bohatera romantycznego, wskazuje źródła jego tragizmu – *przedstawia emocje i przeżycia wewnętrzne Kordiana w poszczególnych scenach; wskazuje środki stylistyczne i językowe, którymi są oddane – *wyjaśnia przyczyny klęski Kordiana – *rozpoznaje obecne w <i>Kordianie</i> motywy literackie i toposy (np. wędrówka, motywy demonologiczne) i określa ich funkcje w utworze – *rozpoznaje obecne w utworze wartości uniwersalne i narodowe; określa ich związek z problematyką dzieła – *zabiera głos w dyskusji nt. postawy i decyzji Kordiana	– *interpretuje i wartościuje sposoby kreowania świata przedstawionego (akcja, bohaterowie, wątki, motywy...) – *dostrzega w <i>Kordianie</i> przenikanie się konwencji – *objaśnia, na czym polega synkretizm utworu, dostrzegając jego odmiany (gatunkowy i rodzajowy) – *wykorzystuje kontekst literacki, historycznoliteracki, kulturowy, polityczny i filozoficzny do interpretacji utworu – *wyjaśnia termin „choroba wieku”; odnosi go do postaci Kordiana – *charakteryzuje Kordiana, wykorzystując konteksty literackie (np. postać Hamleta) – *wskazuje poetyckie wykładniki artystycznego stylu J. Słowackiego – *rozpoznaje w utworze nawiązania biblijne i *interpretuje je, określając ich funkcje w przekazie dzieła – *porównuje teksty kultury (malarstwo i fragmenty <i>Kordiana</i>), wykorzystując różne konteksty – *w sposób pogłębiony wyjaśnia, na czym polegał tragizm Kordiana i ukazany w utworze „dramat czynu” – *analizuje sposoby i funkcje ukazanych w dramacie elementów historii – *na podstawie dramatu określa, jaka była romantyczna koncepcja historii – *analizuje aksjologiczną płaszczyznę utworu, dostrzega w nim dialog wartości – *pisze recenzję obejrzanego spektaklu teatralnego (<i>Kordiana</i>) – *przedstawia sceniczne realizacje dramatu Słowackiego (lub ich fragmenty) i porównuje je z literackim pierwowzorem – *analizuje <i>Kordiana</i> jako dzieło teatralne – *rozpoznaje i analizuje indywidualny styl Słowackiego, wskazując charakterystyczne dla

	– *wyjaśnia, dlaczego <i>Kordiana</i> możemy uważać za dramat historyczny, psychologiczny i historiozoficzny – *określa, jaki obraz narodu polskiego wyłania się z <i>Kordiana</i> – *wskazuje obecne w dramacie siły, które mają wpływ na rozwój historii – *pisze rozprawkę (wypowiedź argumentacyjną) dotyczącą <i>Kordiana</i>, wykorzystując wiadomości z podręcznika o tej formie wypowiedzi – *wykorzystuje wiedzę z zakresu frazeologii i składni w analizie fragmentów dramatu oraz w tworzeniu własnych wypowiedzi	– poety środki stylistyczne i językowe – *samodzielnie poszukuje tekstów naukowych, które pozwolą mu pogłębić odczytanie dzieła
G. Byron, <i>Giaur</i> (fragmenty). Bohater bajroniczny i świat jego wnętrza.	– wykazuje się znajomością i rozumieniem fragmentów utworu, rozpoznaje jego tematykę i problematykę – dostrzega związek <i>Giaura</i> z ideami romantyzmu (m.in. z kultem wolności), a także ze zjawiskami historycznymi i egzystencjalnymi – rozpoznaje sposoby kreowania świata przedstawionego utworu; w postaci <i>Giaura</i> wskazuje cechy bohatera romantycznego – charakteryzuje <i>Giaura</i> jako nowy typ bohatera literackiego – *wyjaśnia termin: bohater bajroniczny – w czytanych fragmentach wskazuje i interpretuje środki kompozycyjne, stylistyczne i językowe – rozpoznaje <i>Giaura</i> jako powieść poetycką, wskazuje cechy gatunkowe utworu – czyta ze zrozumieniem tekst naukowy, przetwarza i hierarchizuje zawarte w nim informacje – rozpoznaje strukturę tekstu naukowego (główną myśl, sposób prowadzenia wywodu, argumentację) – pisze rozprawkę (np. związaną ze sposobem ukazania w literaturze młodości, buntu, jednostki...)	– *w pogłębiony sposób charakteryzuje postać bohatera – interpretuje utwór (fragmenty), wykorzystując potrzebne konteksty (np. biograficzny) – wskazuje w tekście środki stylistyczne i językowe służące dynamizacji obrazu poetyckiego – *odwołując się do tekstu <i>Giaura</i>, przedstawia powieść poetycką jako romantyczny gatunek synkretyczny – * w tekście J.M. Rymkiewicza <i>Dlaczego romantycy umierali młodo?</i> wskazuje cechy eseju, analizuje jego strukturę i sposób prowadzenia wywodu – *pisze esej na temat postawy buntu w literaturze i sztuce różnych epok
A. Mickiewicz, <i>Romantyczność</i>; ballady poznane w szkole podstawowej, np. <i>Świtezianka</i>. Ballada – pierwsza forma romantyczna. Poetycki manifest romantyzmu. Romantyczny świat duchów i wyzwolonej wyobraźni.	– wykazuje się znajomością i rozumieniem treści ballad Mickiewicza (w tym – poznanych w szkole podstawowej) – rozpoznaje tematykę i problematykę ballad oraz ich związek z programem romantyzmu oraz zjawiskami egzystencjalnymi i estetycznymi – w balladzie <i>Romantyczność</i> dostrzega cechy manifestu, wskazuje idee i postawy romantyczne – wyjaśnia terminy i pojęcia: ludowość, irracjonalizm, spirytualizm, indywidualizm, bunt przeciw konwencjom; wykorzystuje je w interpretacji ballad – *wyjaśnia, dlaczego <i>Romantyczność</i> ma charakter programowy, odczytując zawarte w niej poglądy filozoficzne – rozpoznaje w balladach sposoby kreowania świata przedstawionego (czas i miejsce wydarzeń, fabuła, bohaterowie, wątki itp.) oraz narracji – *określa, na czym polega nowatorstwo kreacji bohaterki	– interpretuje i wartościuje sposoby kreowania świata przedstawionego oraz narracji w balladach Mickiewicza – wykorzystuje w interpretacji ballad potrzebne konteksty: historyczny (polemika romantyków z klasykami), literacki (np. motto z Szekspira), biograficzny (filomaci i filareci), kulturowy, filozoficzny – charakteryzuje balladę jako romantyczny gatunek synkretyczny – *dostrzega w balladach przemiany konwencji gatunku – charakteryzuje i komentuje język i styl ballad Mickiewicza – wyjaśnia, dlaczego romantycy włączali do swoich utworów elementy stylu potocznego, regionalizmu i prowincjonalizmu – charakteryzuje główne prądy filozoficzne epoki i rozpoznaje ich echa w utworze – *wykorzystuje konteksty filozoficzne, objaśniając romantyczny sposób widzenia świata wpisany w balladę – odczytuje dzieła malarstwa romantycznego jako

	– porównuje ballady Mickiewicza, określa cechy wspólne i różnice – interpretuje ballady, wskazując w nich elementy typowe dla romantycznego widzenia świata – *w komentarzu do ballady wykorzystuje wiadomości historyczne i biograficzne – w tekście ballad wskazuje środki stylistyczne i językowe (leksykalne, słotwórcze, fleksyjne, składniowe), określa ich funkcje – wskazuje w tekście archaizmy, regionalizmy i elementy stylu potocznego – wskazuje cechy ballady romantycznej (synkretizm rodzajowy, ludowość, śpiewność, nastrojowość, tajemniczość, „cudowność”) – *odczytuje poglądy filozoficzne zawarte w <i>Romantyczności</i> i innych balladach – charakteryzuje romantyczne widzenie natury oraz romantyczny świat duchów i ich funkcje w balladach, odnosi do malarstwa romantycznego – *interpretuje obrazy zawierające motywy tajemnicze i irracjonalne – *wyjaśnia, jaką rolę odegrały Mickiewiczowskie <i>Ballady i romanse</i> w kształtowaniu się polskiego romantyzmu – wyszukuje i przetwarza informacje z tekstu naukowego – tworzy wypowiedzi argumentacyjne na temat ballad (ustne i pisemne); formułuje tezy i uzasadnia je, odwołując się do tekstów – pisze: definicję, notatkę syntetyzującą – pisze rozprawkę na temat utworów obrazujących prawdę, że „nie masz zbrodni bez kary” – przedstawia wpisane w ballady wartości uniwersalne, określa ich związek z problematyką dzieł	- kontekst ballady; *wykorzystuje teksty naukowe w interpretacji dzieł sztuki – porównuje ballady Mickiewicza, określa cechy wspólne i różne – *porównuje ballady Mickiewicza i malarstwo romantyczne, uwzględniając różnorodne konteksty – w swych wypowiedziach poprawnie używa terminów: mistycyzm, spirytualizm, metafizyka, irracjonalizm – analizuje konstrukcję narratora w balladach romantycznych – *rozumie pojęcie aluzji literackiej, wskazuje aluzje w czytanych balladach i określa ich znaczenie w interpretacji utworów – na podstawie ballad wyjaśnia, jaki obraz ludu stworzyli romantycy – *na podstawie ballad Mickiewicza wskazuje powiązania wartości etycznych (przekaz) i estetycznych (poetyka utworu) – podaje przykłady romantycznego zainteresowania baśniami, legendami i podaniami ludowymi oraz mitami – *wskazuje związek romantycznych ballad z mitologią Północy, a także z wyobraźnią mityczną i baśniową – *pisze interpretację porównawczą wybranych ballad – realizuje projekt edukacyjny: gromadzi materiały na temat ballad Mickiewicza (i innych), interpretuje dzieła, wykorzystując różne konteksty, przygotowuje prezentację (w tym – inscenizację ballady)
*J.W. Goethe, <i>Król olch.</i> *E.A. Poe, <i>Portret owalny.</i> Niesamowitość i groza. Nocne sny i koszmary. Literatura gotycka.	– *wykazuje się znajomością i rozumieniem treści utworów, – *przedstawia ich tematykę i problematykę oraz związek z romantycznym widzeniem świata – *interpretuje utwory, wykorzystując różnorodne konteksty (literacki, filozoficzny, kulturowy itp.) – *rozpoznaje utwór Goethego jako balladę romantyczną, rozpoznaje jej konwencję – *rozpoznaje w utworach sposoby kreowania świata przedstawionego i określa jego funkcję oraz narracji – *przedstawia romantyczny świat nadprzyrodzony, jego źródła i funkcję w balladzie Goethego – *wyjaśnia terminy: oniryczność, wyobraźnia oniryczna, gotycyzm, literatura gotycka; wykorzystuje je w interpretacji utworów – *rozpoznaje w tekście środki stylistyczne i określa ich funkcje – *rozpoznaje konwencję literacką opowiadania Poego – *wskazuje kompozycyjne i literackie źródła efektu niesamowitości i grozy – *formułuje tezy i argumenty w wypowiedziach ustnych i pisemnych przy użyciu odpowiednich	– *analizuje język i styl utworów – *wskazuje stylistyczne i wersyfikacyjne wykładniki emocjonalności wiersza Goethego – *porównuje teksty kultury (poezję, malarstwo, muzykę) w różnych kontekstach – *pisze recenzję wybranego horroru, uwzględniając właściwości gatunku – *rozpoznaje w utworach motywy, na których opiera się ich kompozycja; określa ich funkcję – *wskazuje specyficzne cechy portretu romantycznego – *w interpretacji utworów przedstawia propozycję ich odczytania, formułuje argumenty na podstawie tekstu i kontekstów – *wykorzystuje tekst naukowy (M. Janion, <i>Wyzwolenie wyobraźni</i>) w interpretacji utworu literackiego i dzieła sztuki – *sięga do literatury naukowej, aby pogłębić wiedzę o omawianych twórcach i ich dziełach; samodzielnie poszukuje informacji w różnych źródłach

	konstrukcji składniowych – *porównuje teksty kultury, uwzględniając różnorodne konteksty – *odczytuje pozaliterackie teksty kultury (portret romantyczny, film grozy – horror), stosując kod właściwy danej dziedzinie sztuki	
Jak przygotować bibliografię i przypisy?	– wyjaśnia, czym są przypisy i bibliografia – wymienia elementy przypisu i ich kolejność – poszukuje literatury na wskazany temat (np. dotyczący wczesnego romantyzmu); sporządza bibliografię – sporządza przypis bibliograficzny (książki jednego i kilku autorów, artykułu w pracy zbiorowej, artykułu w czasopiśmie, źródła internetowego) – zna skróty i sformułowania stosowane w przypisach – poszukuje literatury na wskazany temat (np. dotyczący wczesnego romantyzmu, stylu naukowego itp.); sporządza bibliografię	– rozróżnia przypisy bibliograficzne i wyjaśniające – porównuje różne warianty sporządzania przypisów
A. Mickiewicz, Rozmowa, Dobranoc. Jak mówić o miłości?	– analizuje utwory należące do romantycznej liryki miłosnej: wskazuje dominantę kompozycyjną każdego z wierszy określa rodzaj liryki, sytuację liryczną, kreację podmiotu lirycznego, nadawcy itp. formułuje hipotezę interpretacyjną i znajduje w tekście miejsca na jej poparcie rozpoznaje gatunek literacki i jego związek z charakterem utworu rozpoznaje środki stylistyczne i określa ich funkcje – lokalizuje utwory wśród tendencji i zjawisk literatury romantycznej – definiuje terminy: sonet, erotyk – *wskazuje w utworach elementy sentymentalne i romantyczne – formułuje tezy i argumenty w wypowiedziach ustnych i pisemnych za pomocą odpowiednich konstrukcji – swoje wnioski ujmuje w formę rozprawki	– wykorzystuje do interpretacji kontekst macierzysty wiersza (w tym – kontekst biograficzny) – na podstawie tekstów określa cechy romantycznego języka miłości – *dokonuje spójnej analizy i interpretacji utworów – charakteryzuje „ja” liryczne omawianych wierszy – przedstawia i porównuje różne sposoby wyrażania miłości w literaturze; odwołuje się do znanych utworów z różnych epok – swoje wnioski ujmuje w formie wypowiedzi argumentacyjnej lub *eseju – *porównuje sonety Mickiewicza z sonetami Petrarki , Morsztyna i innych poetów (pod względem budowy i kompozycji)
W. Goethe, Cierpienia młodego Wertera. Miłość ponad wszystko. Ogień i łzy Wertera. Między sentymentalizmem a romantyzmem.	– wykazuje się znajomością i rozumieniem utworu Goethego, rozpoznaje jego tematykę i problematykę – sytuuje utwór wśród tendencji i zjawisk literatury europejskiej XVIII wieku – charakteryzuje postać Wertera, odwołując się do treści utworu (przycytując cytaty) – opisuje jego uczucia i przeżycia wewnętrzne – analizuje źródła cierpienia bohatera – określa przyczyny jego osamotnienia – wskazuje cechy sentymentalne i romantyczne bohatera i powieści – określa źródła tragizmu bohatera – analizuje obrazy przyrody, odnosząc je do stanów psychicznych bohatera – analizuje relacje Wertera z naturą i innymi ludźmi – na podstawie powieści wyjaśnia (*definiuje) terminy: powieść epistolarna, werteryzm, kochanek sentymentalny, kochanek romantyczny, romantyczny indywidualizm – *charakteryzuje powieść epistolarną jako	– charakteryzuje bohatera werterowskiego (jako nowy typ bohatera literackiego) – odwołując się do utworu, wyjaśnia pojęcie bólu istnienia (*Weltschmerz) – wymienia lektury Wertera i przedstawia związany z nimi przekaz – wskazuje związki formy powieści i sposobu prowadzenia narracji z przesłaniem utworu – interpretuje treści symboliczne utworu – *syntetycznie charakteryzuje wpisany w utwór obraz świata, społeczeństwa, natury – *wskazuje związek wartości poznawczych, etycznych i estetycznych – *interpretuje powieść w kontekście filozoficznym (odwołuje się do romantycznych koncepcji bytu i natury) – w sposób syntetyczny przedstawia romantyczną koncepcję miłości – opracowuje portrety psychologiczne bohaterów – porównuje systemy wartości Wertera i Alberta – *analizuje przyczyny popularności powieści – *porównuje język listów romantycznych

	gatunek literacki; wskazuje jej miejsce w literaturze europejskiej – charakteryzuje wzorzec miłości przedstawionej w utworze – wykorzystuje w interpretacji utworu potrzebne konteksty (w tym: biograficzny, literacki, kulturowy, *filozoficzny) – wykorzystuje kontekst romantycznej epistolografii miłosnej (np. listy Z. Krasińskiego do D. Potockiej) – interpretuje fragmenty <i>Cierpień młodego Wertera</i>, *odnajdując w nim cechy typowe dla epistolografii romantycznej – śledzi funkcjonowanie w utworze motywu serca i określa jego funkcje – wskazuje nieszczęśliwą miłość jako ważny składnik biografii romantycznej – tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach: wypowiedź argumentacyjna, rozprawka, notatka syntetyzująca – stosuje zasady poprawności językowej w tworzeniu własnych tekstów – czyta ze zrozumieniem tekst naukowy, wykorzystuje zawarte w nim informacje do pogłębienia odczytania dzieła	z językiem współczesnych e-maili (lub SMS-ów) – wskazuje w tekście językowe i stylistyczne wykładniki emocjonalności – wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji i składni w analizie tekstu utworu – rozumie rolę szyku wyrazów w zdaniu (i jego funkcję w budowaniu znaczeń) – *rozpoznaje i charakteryzuje styl indywidualny dzieła (<i>Cierpień młodego Wertera</i>) – *sięga do literatury naukowej (w tym – samodzielnie znalezionych pozycji), by pogłębić zrozumienie utworu – *wykorzystuje tekst naukowy w interpretacji utworu literackiego i dzieła sztuki
A. Mickiewicz, IV część <i>Dziadów</i>. Miłość romantyczna i książki zbójce.	– WYKAZUJE SIĘ ZNAJOMOŚCIĄ I ROZUMIENIEM TREŚCI IV CZĘŚCI <i>DZIADÓW</i> – rozpoznaje tematykę i problematykę utworu – wskazuje związek utworu ze zjawiskami typowymi dla literatury romantyzmu (dostrzega m.in. mistycyzm, spirytualizm, irracjonalizm, indywidualizm) – rozpoznaje sposoby kreowania w utworze świata przedstawionego, interpretuje je i wartościuje – przedstawia czas, miejsce i scenerię wydarzeń; określa ich funkcje – wskazuje związki IV i II części <i>Dziadów</i> (znanej ze szkoły podstawowej) – *rozpoznaje konwencje literackie II i IV części <i>Dziadów</i>, określa ich cechy – charakteryzuje Gustawa jako kochanka romantycznego – określa cechy miłości romantycznej – analizuje dyskusję Pustelnika i Księdza jako dialog światopoglądów i wartości – w analizowanych fragmentach wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcje, m.in. wskazuje stylistyczne i językowe wykładniki uczuć Gustawa – rozpoznaje tragizm, patos, ironię, autoironię; wskazuje ich wartościujący charakter – dostrzega i interpretuje elementy symboliczne – wykorzystuje w interpretacji utworu potrzebne konteksty (w tym: biograficzny, literacki, kulturowy, *filozoficzny) – określa wpisaną w utwór wizję świata – *porównuje sposoby ukazania miłości tragicznej w utworach z różnych epok – *przedstawia romantyczną koncepcję magnetyzmu serc – rozpoznaje utwór jako dramat romantyczny, wskazuje charakterystyczne cechy	– interpretuje kreację Gustawa, wskazując w niej cechy romantyczne i sentymentalne – porównuje Gustawa z bohaterami II części <i>Dziadów</i> – porównuje Gustawa z Werterem (wykorzystuje terminy: werteryzm, bohater werterowski) – wymienia i komentuje lektury Gustawa; *interpretuje motyw <i>książek zbójce</i> – analizuje język i styl monologów Gustawa – *rozpoznaje i charakteryzuje indywidualny styl utworu – interpretuje IV cz. <i>Dziadów</i> jako utwór o dążeniu do poznania natury rzeczy (*dostrzega płaszczyznę epistemologiczną dzieła) – rozpoznaje w utworze obecność motywów biblijnych, określa ich funkcje – interpretuje funkcjonowanie w utworze romantycznego motywu szaleństwa – *rozpoznaje w utworze aluzje literackie i określa ich znaczenie – wykorzystuje (*znalezione samodzielnie) informacje z różnych źródeł do pogłębionego odczytania IV cz. <i>Dziadów</i> – *wyjaśnia miejsce miłości w romantycznej filozofii życia – *wskazuje w utworze związki wartości poznawczych, etycznych i estetycznych – *na podstawie utworu analizuje romantyczne związki poezji i muzyki – *zna pojęcie syntezy sztuk, rozpoznaje jej cechy

	– *porównuje dramat romantyczny (II i IV część <i>Dziadów</i>) z operą – *wskazuje analogie kompozycyjne II i IV części <i>Dziadów</i> – czyta ze zrozumieniem teksty naukowe, wykorzystuje zawarte w nich informacje do pogłębienia odczytania utworu – pisze wypowiedź argumentacyjną (rozprawkę) zawierającą wnioski z interpretacji utworu	
A. Mickiewicz, <i>Sonet krymskie</i> (wybór). Wędrowiec, tułacz, pielgrzym... Bohater <i>Sonetów krymskich</i> Adama Mickiewicza. Romantyczne widzenie natury. Topos podróży.	– wykazuje się znajomością i rozumieniem <i>Sonetów krymskich</i>, rozpoznaje ich tematykę i problematykę – określa sposoby kreowania świata przedstawionego (czas i miejsce wydarzeń, <i>ja</i> liryczne, bohaterowie, sytuacja liryczna, wydarzenia) – wymienia najważniejsze krajobrazy fascynujące romantyków (m.in. step, Orient, góry, morze); określa ich symbolikę – na podstawie czytanych utworów opisuje krajobrazy romantyczne – określa romantyczną symbolikę toposu podróży oraz motywów burzy, wiatru, zachodu słońca, gwiazd itp.; nazywa związane z nimi wartości, określa ich funkcje w czytanych utworach – nazywa związane wartości związane z krajobrazami i motywami romantycznymi – charakteryzuje <i>ja</i> liryczne (bohatera) <i>Sonetów krymskich</i>, wskazuje w nim cechy bohatera romantycznego – dokonuje analizy i interpretacji wybranych sonetów, *uwzględniając ich cechy gatunkowe oraz specyficzne dla cyklu Mickiewiczowskiego – *porównuje sonety Mickiewicza i utwory powstałe w innych epokach; dostrzega przemiany konwencji gatunku – wskazuje charakterystyczne środki artystyczne występujące w <i>Sonetach</i>... i określa ich funkcje – wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa i składni w analizie i interpretacji wybranych sonetów – wskazuje w sonetach orientalizmy językowe i kulturowe i określa ich funkcje – wyjaśnia, czym był romantyczny orientalizm, podając przykłady – WYKORZYSTUJE W INTERPRETACJI <i>SONETÓW</i>... POTRZEBNE KONTEKSTY (BIOGRAFICZNY, LITERACKI, KULTUROWY, EGZYSTENCJALNY) – na podstawie utworów literackich i dzieł malarskich przytacza różne ujęcia motywu podróży i związane z nim obrazy – odczytuje romantyczne dzieła malarskie, uwzględniając specyfikę ich tworzywa – czyta ze zrozumieniem tekst naukowy, przetwarza i hierarchizuje zawarte w nim informacje	– *omawia filozoficzne podstawy romantycznego widzenia natury – *przedstawia treści filozoficzne związane z krajobrazami romantycznymi w czytanych utworach – *w pogłębiony sposób odczytuje sensy symboliczne i metaforyczne <i>Sonetów</i>... – wykorzystuje informacje i opinie zawarte w literaturze naukowej do interpretacji wierszy – w czytanych utworach wskazuje motywy akwaticzne i określa ich funkcje – *dokonuje pełnej analizy i interpretacji wybranego sonetu; wykorzystuje różnorodne konteksty (filozoficzne, malarskie itp.) – porównuje wybrane sonety i dzieła malarskie, wykorzystując różnorodne konteksty – rysuje mapy podróży romantyków, omawia podróż jako element biografii romantycznej – realizuje projekt edukacyjny tematycznie związany z motywami podróży w literaturze i sztuce romantyzmu, w tym: przygotowuje prezentację, wykorzystując różne źródła informacji – gromadzi i przetwarza informacje korzysta z zasobów multimedialnych, dokonując krytycznej oceny różnych źródeł – pisze artykuł (reportaż, komentarz, notatkę prasową, *esej) – wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty, stosuje kryteria poprawności językowej – dokonuje adiustacji tekstu, wykorzystując program komputerowy
J. Słowacki, <i>Hymn</i>. Smutek o zachodzie słońca. Hymn i elegia.	– WYKAZUJE SIĘ ZNAJOMOŚCIĄ I ROZUMIENIEM <i>HYMNU</i>, OKREŚLA JEGO TEMAT I PROBLEMATYKĘ – interpretuje utwór, w tym: formułuje hipotezę interpretacyjną i znajduje	– wykorzystuje w interpretacji utworu potrzebne konteksty (filozoficzny, malarski) – wskazuje w utworze cechy elegii – na wybranych przykładach dzieł porównuje literackie i malarskie sposoby przedstawienia

	w tekście miejsca na jej poparcie określa rodzaj liryki oraz sposób wykreowania świata przedstawionego, charakteryzuje <i>ja</i> liryczne i sytuację liryczną wyodrębnia obrazy poetyckie i określa ich metaforyczne znaczenie rozpoznaje środki językowe i stylistyczne; określa ich funkcje wskazuje i analizuje poetyckie sposoby budowania nastroju rozpoznaje treści religijne i mistyczne interpretuje treści symboliczne wykorzystuje najważniejsze konteksty (np. biograficzny, egzystencjalny) – rozpoznaje w utworze treści religijne i mistyczne – analizuje gatunek literacki – hymn, wskazując cechy nietypowe; *określa przemiany gatunku – interpretuje symbolikę motywu wędrowca i jej funkcję w wierszu – charakteryzuje postać mówiącą w wierszu jako bohatera romantycznego	morza – charakteryzuje stylistyczne i językowe środki tworzące warstwę brzmieniową wiersza – *rozpoznaje rytmizację i intonację wiersza – analizuje poetyckie sposoby przedstawienia relacji między „ja” lirycznym a Bogiem – przedstawia indywidualne cechy stylu Słowackiego – *wskazuje i charakteryzuje indywidualizmy językowe Słowackiego – przedstawia podróże Słowackiego i ich literackie reminiscencje, *wykorzystuje materiały samodzielnie znalezione w różnych źródłach – odwołując się do utworów i obrazów romantycznych, przedstawia symboliczne sensy toposu podróży
A. Mickiewicz, <i>Nad wodą wielką i czystą</i>. Wobec kosmosu. Liryki lozańskie.	– WYKAZUJE SIĘ ZNAJOMOŚCIĄ I ROZUMIENIEM WERSZA, OKREŚLA JEGO TEMAT I PROBLEMATYKĘ – interpretuje liryk, wykorzystując potrzebne konteksty (np. biograficzny, egzystencjalny, literacki) – przedstawia budowę i kompozycję wiersza – rozpoznaje w wierszu środki wyrazu artystycznego (m.in. środki składniowe) i przedstawia ich funkcje – wyjaśnia metaforyczność obrazów poetyckich w wierszu, – interpretuje symbolikę głównych motywów wiersza (wody, odbicia, gromu) – *znajduje i odczytuje inny wiersz zaliczany do liryków lozańskich, określa jego problematykę	– interpretuje budowę i kompozycję wiersza (strofy, układ rymów, paralelizmy składniowe) – wykorzystuje konteksty malarskie do interpretacji wiersza – porównuje sposoby przedstawienia i symboliczne znaczenia wody w poezji i w malarstwie romantyzmu – dostrzega różnice między sposobem przedstawienia natury w lirykach lozańskich i innych utworach romantycznych – samodzielnie znajduje materiały o lirykach lozańskich, wykorzystuje znalezione w nich informacje – *przedstawia propozycję interpretacji innego wiersza zaliczanego do liryków lozańskich – *rozpoznaje i charakteryzuje indywidualny styl liryków lozańskich
J. Słowacki, <i>Beniowski</i> (fragm.). Poemat dygresyjny i ironia romantyczna. Wszechmoc autora.	– określa tematykę i problematykę czytanych fragmentów – określa sposoby kreowania świata przedstawionego, określa, kim jest osoba mówiąca – rozpoznaje w tekście ironię i autoironię, humor, patos; uzasadnia ich wartościujący charakter – wyjaśnia, na czym polega ironia romantyczna – *wyjaśnia pojęcia: bajronizm, bajronista, odnosząc je do czytanych fragmentów – wskazuje charakterystyczne cechy poematu dygresyjnego – wyjaśnia, czym jest oktawa, *odwołuje się do tradycji literackiej – wskazuje konteksty potrzebne do interpretacji utworu; *poszerza je o samodzielnie znalezione informacje – rozpoznaje w tekście środki językowe i artystyczne i określa ich funkcje – wyjaśnia, czym jest polemika literacka; odnajduje jej elementy we fragmentach <i>Beniowskiego</i> – na podstawie czytanych fragmentów (i *samodzielnie znalezionych materiałów) przedstawia program poetycki Słowackiego	– wskazuje w tekście środki służące ironii romantycznej – analizuje sposób wykreowania przez Słowackiego własnego wizerunku (w czytanych fragmentach) – uzasadnia synkretyczny charakter utworu, *wykazuje przenikanie się różnych konwencji – wskazuje związki poematu dygresyjnego z eposem – wyjaśnia, na czym polega romantyczny charakter utworu – przedstawia analizę psychologiczną postaci ukazanej na wybranym portrecie romantycznym – *interpretuje portrety romantyczne, wykorzystując teksty naukowe – *porównuje autoportret literacki (w <i>Beniowskim</i>) i malarski; uwzględnia różne konteksty

	– odczytuje wybrane portrety romantyczne jako dzieła sztuki malarskiej	
C. Norwid, <i>Marionetki</i>. Ironia Norwida.	– WYKAZUJE SIĘ ZNAJOMOŚCIĄ I ROZUMIENIEM UTWORU, OKREŚLA JEGO TEMAT I PROBLEMATYKĘ – interpretuje wiersz, nawiązując do toposu świata jako teatru – wskazuje w utworze charakterystyczne cechy stylu Norwida – rozpoznaje w wierszu ironię i określa jej funkcje (uzasadnia wartościujący charakter) – charakteryzuje budowę i kompozycję wiersza – przedstawia Norwida jako „ostatniego poetę romantycznego i pierwszego poetę nowoczesnego”; wykorzystuje wiadomości samodzielnie znalezione w różnych źródłach – formułuje tezy i argumenty w wypowiedziach ustnych i pisemnych za pomocą odpowiednich konstrukcji – tworzy spójne wypowiedzi w różnych formach gatunkowych: notatka syntezująca, hasło encyklopedyczne, rozprawka	– dokonuje interpretacji wiersza, wykorzystując potrzebne konteksty (np. biograficzny, kulturowy) – określa charakterystyczne cechy ironii Norwida; wskazuje autoironię i jej funkcje – przedstawia wpisanego w wiersz portret artysty i jego relacje ze światem – rozpoznaje i *charakteryzuje cechy stylu Norwida
C. Norwid, *<i>Czarne kwiaty</i>. Portrety nieskłamane.	– *wykazuje się znajomością i rozumieniem utworu, określa tematykę i problematykę czytanych fragmentów – *wykorzystuje do odczytania utworu potrzebne konteksty (historyczny, biograficzny, literacki) – *rozpoznaje sposoby kreowania świata przedstawionego utworu, określa jego konwencję – *wskazuje w tekście charakterystyczne środki wyrazu artystycznego i określa ich funkcje – *wskazuje specyficzne dla Norwida sposoby używania znaków przestankowych (np. wielokropka) – *wskazuje w utworze charakterystyczne cechy stylu Norwida – *nazywa obecne w poznanych fragmentach wartości uniwersalne	– *analizuje sposoby ukazania sportretowanych w utworze postaci – *porównuje sposób przedstawienia artysty przez Norwida we <i>fragmentach Czarnych kwiatów</i> i w wierszu <i>Marionetki</i> – *syntetycznie wyjaśnia, kogo Norwid uważa za genialnego artystę – *określa obecne w utworze wartości uniwersalne; określa ich związek z problematyką utworu – *wskazuje niedopowiedzenia (jako charakterystyczną cechę stylu Norwida); określa ich funkcje – *charakteryzuje typowe cechy stylu Norwida
J. Słowacki, *<i>List do matki</i> (fragm.). Ja. Szczerłość i maski. Ubranie jako tekst.	– *interpretuje fragment listu jako przykład epistolografii romantycznej – *wyjaśnia, czym był dandyzm, odwołuje się do czytanego listu – *wymienia charakterystyczne elementy mody romantycznej (romantycznego stylu bycia) – *wyjaśnia, czym jest indywidualny styl autora lub utworu, odnosząc te pojęcia do konkretnych przykładów – *charakteryzuje portret romantyczny jako typ obrazu – *porównuje autoportret artysty przedstawiony w liście Słowackiego – z wybranym autoportretem malarskim – *odczytuje cykl rysunkowy Mroźka, uwzględniając specyfikę jego stylu; rozpoznaje humor i ironię – odczytuje ich funkcje – *odnosi wymowę cyklu rysunkowego Mroźka do postawy romantycznego indywidualizmu – *zabiera głos w klasowej dyskusji np. na temat wartości indywidualizmu	– *wyjaśnia, czym był romantyczny indywidualizm i w czym się przejawiał; przywołuje przykłady – *wyjaśnia, dlaczego Słowackiego nazywa się bajronistą – *interpretuje portrety romantyczne, uwzględniając kontekst romantycznego indywidualizmu – *wykorzystuje teksty naukowe w interpretacji tekstów kultury (np. portretu, stroju) – *odnosi wyrażenie „indywidualny styl” do różnych postaci i różnych dziedzin – *wyjaśnia, na czym polega indywidualny styl autorów romantycznych, np. Słowackiego, Fredry, Norwida – *wskazuje funkcje groteski w sztuce współczesnej – *wskazuje sposoby funkcjonowania tradycji romantycznej w kulturze współczesnej (na podstawie cyklu Mroźka) – *w różnych źródłach poszukuje informacji na

	– *buduje wypowiedzi argumentacyjne, formułując tezy i argumenty	temat relacji między Słowackim i Mickiewiczem
--	---	---

A. Mickiewicz, Konrad Wallenrod. Tragizm mściciela. Dylematy Konrada Wallenroda. J. Kaczmarek, Mury.	– wykazuje się znajomością i rozumieniem treści <i>Konrada Wallenroda</i> – streszcza utwór – określa tematykę i problematykę utworu oraz jej związek z kontekstem historycznym i programem epoki, przedstawia genezę – rekonstruuje losy Konrada Wallenroda – rozpoznaje sposoby kreowania świata przedstawionego (czas i miejsca, fabuła, akcja, wątki, bohaterowie, narrator) – charakteryzuje Konrada Wallenroda jako bohatera romantycznego – przedstawia dylemat Konrada Wallenroda wyjaśnia, na czym polega jego tragizm – wyjaśnia terminy: historyzm, poezja tyrtejska, wallenrodyzm; używa ich, omawiając utwór – rozpoznaje <i>Konrada Wallenroda</i> jako powieść poetycką, wskazuje cechy gatunkowe – określa rolę Halbana wydarzeniach; wyjaśnia, jakie znaczenie Mickiewicz przypisywał „wieści gminnej” – analizuje i interpretuje fragmenty utworu, w tym: - rozpoznaje ich konwencje i cechy gatunkowe - określa funkcje zastosowanych środków artystycznych – rozpoznaje obecne w utworze wartości uniwersalne i narodowe, nazywa je, określa ich rolę i związek z problematyką dzieła – przedstawia koncepcję poety-barda i wyjaśnia, jakie było jej miejsce w romantyzmie – *wymienia dawnych i współczesnych „bardów”, sytuując ich rolę w kontekstach historycznych – *interpretuje utwór Kaczmareckiego, wykorzystując potrzebne konteksty (polityczny, historyczny, kulturowy, literacki) – tworzy własne wypowiedzi argumentacyjne na temat problematyki utworu – formułuje tezy i argumenty (np. na temat podstępu i zdrady) przy użyciu właściwych konstrukcji składniowych – stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej, tworząc teksty własne	– streszcza i parafrazuje utwór, odróżnia streszczenie od parafrazy – interpretuje utwór, sytuując go w różnych kontekstach – interpretuje i wartościuje sposób wykreowania świata przedstawionego (konstrukcję fabuły, narrację) – odnosi termin wallenrodyzm do różnych sytuacji literackich i historycznych – zabiera głos w dyskusji na temat moralnych aspektów wallenrodyzmu i makiawelizmu – wyjaśnia termin historyzm maski, odnosząc go do <i>Konrada Wallenroda</i> – komentuje postawę Konrada Wallenroda, odwołując się do kontekstu literackiego, historycznego i filozoficznego – wskazuje w utworze różne nawiązania do tradycji biblijnej i antycznej, określa ich funkcje – wskazuje literackie sposoby idealizacji i heroizacji bohatera – *rozpoznaje w utworze „polski heksametr” i określa jego funkcję w dziele – *przedstawia tradycję literacką związaną z heksametrem; wyjaśnia rolę tradycji literackiej w budowaniu wartości uniwersalnych – *rozpoznaje i charakteryzuje indywidualny styl dzieła; – uwzględnia styl w interpretacji utworu – pisze wypracowanie (wypowiedź argumentacyjną, rozprawkę, *esej) na temat znaczenia <i>Konrada Wallenroda</i> w polskiej historii i tradycji – uzasadnia, że <i>Konrad Wallenrod</i> jest dziełem synkretycznym – definiuje pojęcia: historyzm, synkretizm, powieść poetycka, poezja tyrtejska
K. Sienkiewicz, K. Kurpiński, Warszawianka. A. Mickiewicz, Reduta Ordona (przypomnienie ze szkoły podstawowej). Walka i pieśń, czyli o polskim wybijaniu się na niepodległość. Czyn i poezja tyrtejska.	– wykazuje się znajomością i rozumieniem treści utworów, określa ich tematykę i problematykę – przedstawia sposoby kreowania świata przedstawionego utworów (np. sposób prowadzenia narracji, sytuacja liryczna, bohaterowie itp.) i określa ich rolę w budowaniu warstwy ideowej – przedstawia cechy gatunkowe i konwencje utworów – interpretuje utwory, sytuując je w różnych kontekstach (historycznym, historycznoliterackim, kulturowym) – rozpoznaje obecne w utworach wartości uniwersalne i narodowe, nazywa je, określa ich rolę i związek z problematyką dzieł – charakteryzuje bitwę jako ważny temat i motyw romantyczny, odwołuje się do poezji i malarstwa – wskazuje romantyczne przykłady apoteozy	– szerzej przedstawia konteksty utworów (np. romantyczną fascynację bitwą, bohaterstwem, postaciami wybitnych wodzów) – wskazuje w tekstach literackie sposoby idealizacji i heroizacji bohaterów oraz określa ich funkcję – wskazuje w <i>Reducie Ordona</i> motywy biblijne; określa ich funkcje – na podstawie poznanych utworów i innych tekstów kultury wskazuje, jak kształtowała się romantyczna idea narodu – analizuje środki stylistyczne budujące podniosły, patetyczny styl pieśni patriotycznych (na przykładzie <i>Warszawianki</i> i *innych utworów) – *rozpoznaje w tekstach metonimię i synekdochę, określa ich funkcje – na wybranym przykładzie analizuje środki stylistyczne typowe dla poezji tyrtejskiej – określa i *analizuje dynamikę, rytmizację, akcent

	„pięknej śmierci” za ojczyznę oraz kultu wolności; wyjaśnia ich źródła – rozpoznaje w czytanych utworach patos, wskazuje cechy stylu patetycznego – poprawnie używa terminów: patos, styl patetyczny, poezja tyrtejska, stosując je w interpretacji utworów – przywołując przykłady dzieł, uzasadnia, że literatura romantyczna stała się państwem duchowym Polaków – przedstawia Sybir jako „polski krajobraz romantyczny”; odwołuje się do malarstwa oraz fragmentów dzieł literackich – charakteryzuje pieśń jako gatunek literacki, odwołuje się do tradycji literackiej i kulturowej (źródła liryki i toposu liry) – wskazuje poetyckie wykładniki rytmiczności omawianych utworów – pisze i wygłasza referat na temat omawianych zagadnień – buduje wypowiedź argumentacyjną, poprzedzoną samodzielnie sporządzonym planem	itp. wiersza – na podstawie poznanych utworów wyjaśnia, czym jest etos romantyczny i *określa jego rolę w tradycji narodowej oraz budowaniu wartości uniwersalnych – uczestniczy w dyskusji na temat współczesnej recepcji etosu romantycznego – formułuje tezy i argumenty przy użyciu właściwych konstrukcji składniowych – *wyjaśnia, w jaki sposób pieśni utrwały polski etos romantyczny – w referacie wykorzystuje informacje samodzielnie znalezione w różnych źródłach – omawia romantyczne dzieła muzyczne, uwzględniając specyfikę ich tworzywa; *interpretuje je
J. Słowacki, <i>Grób Agamemnona</i> (fragm.); <i>Szli krzycząc...</i> Polski poeta na grobie Agamemnona. Ocena polskiego społeczeństwa.	– wykazuje się znajomością i rozumieniem utworów – określa ich tematykę i problematykę oraz ich związek ze zjawiskami historycznymi i społecznymi – interpretuje wiersze: wskazuje ich przesłanie, określa kompozycję i sposoby kreowania świata przedstawionego – w interpretacji czytanych fragmentów wykorzystuje konteksty (biograficzny, egzystencjalny, historyczny, literacki itp.) – rozpoznaje w tekstach środki stylistyczne i językowe, określa ich funkcje – przedstawia genezę <i>Grobu Agamemnona</i> – określa sytuację liryczną i przeżycia wewnętrzne nadawcy wiersza, dostrzega w utworze zmiany nastroju – przedstawia zawartą w utworach ocenę narodu polskiego – *wyjaśnia, jak Słowacki pojmuje istotę polskiego ducha narodowego – przedstawia romantyczny etos emigranta, pielgrzyma zmierzającego do duchowej ojczyzny; *syntetyczne wyjaśnia, jak odzwierciedlił się on w literaturze – buduje na temat wiersza wypowiedzi argumentacyjne, uzasadnia stawiane tezy	– interpretuje motywy symboliczne w <i>Grobie Agamemnona</i> – wskazuje i *interpretuje środki stylistyczne służące idealizacji obrazu wymarzonej ojczyzny – rozpoznaje patos, nostalgię, ironię; określa ich funkcje w wierszach – wskazuje przykłady inwersji składniowej i określa jej funkcję w wierszu romantycznym – wskazuje w wierszach motywy i symbole antyczne oraz nawiązania biblijne, określa ich funkcje – *dokonuje samodzielnej analizy i interpretacji utworów romantycznych, przedstawia propozycję odczytania i wskazuje w tekście miejsca mogące stanowić jej poparcie – pisze rozprawkę, *esej na temat sposobów istnienia narodu bez państwa
C. Norwid, <i>Bema pamięci żałobny-rapsod</i> Rola jednostki wybitnej w historii – według Norwida.	– wykazuje się znajomością i rozumieniem utworu, określa jego tematykę i problematykę – dokonuje analizy i interpretacji wiersza: przedstawia budowę i kompozycję wiersza oraz ich funkcje – określa sposób wykreowania świata przedstawionego (pogrzeb, pochód, tytułowy bohater, nadawca) – wskazuje i interpretuje motywy metaforyczne i symboliczne – interpretuje motto – rozpoznaje w tekście środki wyrazu artystycznego i określa ich funkcje – wskazuje artystyczne sposoby budowania rytmu	– przedstawia postać tytułowego bohatera i analizuje sposób jego ukazania w wierszu (mitologizacja, przechodzenie postaci historycznej w mit ocalający naród) – wskazuje środki artystyczne służące idealizacji i heroizacji bohatera – w poetyckiej kreacji Bema wskazuje cechy bohatera romantycznego – *porównuje różne propozycje interpretacji zakończenia utworu – *wskazuje charakterystyczne cechy stylu Norwidowskiego – opisuje warstwę brzmieniową wiersza i przedstawia jej funkcje

	oraz nastroju interpretuje symboliczny charakter wizji przedstawionej w wierszu rozpoznaje obecne w wierszu wartości uniwersalne – *określa konwencję literacką wiersza i jej funkcje (odrealniony pogrzeb, wizja pochodzą ludzkości) – rozpoznaje topos wędrowki; określa jego sposób ujęcia i funkcję w utworze – *charakteryzuje rapsod jako gatunek literacki, odwołując się do tradycji kultury – przedstawia Norwidowską koncepcję roli wybitnej jednostki w historii – *rozpoznaje polską wersję heksametru i określa jego funkcję w utworze – *analizuje strukturę tekstu Grotowskiego; wykorzystuje go w interpretacji wiersza – *opracowuje referat na wskazany temat (np. <i>Mit bohatera w kulturze romantycznej i współczesnej...</i>)	– przedstawia Norwidowskie rozumienie narodu i wyjaśnia, czym się ono różni od koncepcji innych poetów romantycznych – *na podstawie fragmentu odczytu wyjaśnia, jak Grotowski odnosi się do tradycji romantycznej – przygotowuje referat na wskazany temat: gromadzi informacje, pisze konspekt, przygotowuje prezentację multimedialną, wygłasza swój tekst na forum klasy
A. Mickiewicz, II część <i>Dziadów</i> (przypomnienie ze szkoły podstawowej). Żywi i zmarli. Obrzęd na scenie.	– charakteryzuje budowę całości <i>Dziadów</i> – określa tematykę poszczególnych części, wskazuje ich związek i przedstawia okoliczności powstawania – wskazuje w <i>Dziadach</i> cechy dramatu romantycznego, wykazuje fragmentaryczność i synkretyczność dzieła – przedstawia tematykę i problematykę II części <i>Dziadów</i>, wykazując jej związek z programem i światopoglądem wczesnego romantyzmu – interpretuje przesłania moralne zawarte w II części <i>Dziadów</i>, rozpoznaje obecne w utworze wartości uniwersalne, określa ich związek z problematyką utworu – *przedstawia zmiany w teatrze europejskim na początku XIX wieku, znajduje informacje na ten temat w różnych źródłach – *na podstawie II części <i>Dziadów</i> wykazuje podobieństwa dramatu romantycznego do opery – *przedstawia rozwój opery i wskazuje jej głównych twórców – *samodzielnie znajduje w różnych źródłach informacje na temat rozwoju opery, korzysta z zasobów multimedialnych	– interpretuje kompozycję II części <i>Dziadów</i> – analizuje sposób, w jaki w II części <i>Dziadów</i> ukazane są lud i ludowość – *rozpoznaje konwencję literacką II części <i>Dziadów</i> i wskazuje jej cechy w utworze – przedstawia sposób wykreowania świata przedstawionego (scenerię wydarzeń, bohaterów, nastrojów itp.) i określa ich funkcje – interpretuje II część <i>Dziadów</i>, wykorzystując potrzebne konteksty (historycznoliteracki, filozoficzny, egzystencjalny) – porównuje nastrojów, świat przedstawiony i przesłanie II części <i>Dziadów</i> oraz ballad romantycznych – na przykładzie II części <i>Dziadów</i> wyjaśnia, czym jest otwarta forma dramatu – *opisuje i charakteryzuje Wagnerowskie dramaty muzyczne – wyjaśnia, dlaczego romantycy uważali muzykę za najważniejszą ze sztuk – wyjaśnia, czym była romantyczna synteza sztuk, podaje przykłady, odwołując się do literatury, muzyki i malarstwa – pogłębia swoją wiedzę na temat omawianych zagadnień, samodzielnie poszukując informacji w różnych źródłach
A. Mickiewicz, III część <i>Dziadów</i>. Romantyczna wizja historii i roli jednostki. Mistyczny sens cierpienia. Prometeizm. Dramat romantyczny. Konrad i Wielka Improwizacja. Dostępny spektakl teatralny. <i>Lawa. Opowieść o „Dziadach”</i>	– wykazuje się znajomością i rozumieniem treści utworu – rozpoznaje tematykę i problematykę poszczególnych scen, odnosi je do zjawisk historycznych, społecznych, filozoficznych, egzystencjalnych itp. oraz określa ich związek z programem romantyzmu – wskazuje w III części <i>Dziadów</i> cechy dramatu romantycznego, m.in. synkretyzm (*rodzajowy i gatunkowy), fragmentaryczność, otwartą kompozycję, niejednorodność konwencji, zróżnicowanie stylistyczne i wersyfikacyjne itp.) – przedstawia kompozycję dramatu jako całości i poszczególnych scen; określa ich funkcje – określa sposoby wykreowania świata przedstawionego utworu (m.in. czas i miejsce,	– streszcza i parafrazuje poszczególne sceny; odróżnia streszczenie od parafrazy i funkcjonalnie je stosuje w wypowiedziach – interpretuje III część <i>Dziadów</i> w pogłębiony sposób, wprowadzając potrzebne konteksty – określa zasady, na których jest oparta budowa dramatu romantycznego; *dostrzega przemiany konwencji gatunku – porównuje Konrada z innymi bohaterami romantycznymi – definiuje terminy: martyrologia, prometeizm, mistycyzm, mesjanizm – rozpoznaje obecną w utworze idealizację i heroizację (oraz *mitologizację) postaci; wskazuje służące jej środki artystyczne i językowe, określa funkcję w przekazie dzieła – *rozpoznaje obecną w utworze konwencję

Mickiewicza, reż. T. Konwicki	bohaterowie, wątki, różne wymiary przestrzeni dramatu) – charakteryzuje Konrada jako bohatera romantycznego; tworzy jego portret psychologiczny, uwzględniając metamorfozę – wskazuje w utworze patos, tragizm, humor, ironię, groteskę; określa ich funkcje w przekazie poszczególnych scen i *całości utworu – dokonuje analizy i interpretacji poszczególnych scen III części <i>Dziadów</i>, wykorzystując pojęcia: martyrologia, prometeizm, mistycyzm, mesjanizm – wskazuje i interpretuje treści alegoryczne i symboliczne III części <i>Dziadów</i> – interpretuje sceny, wykorzystując potrzebne konteksty (historyczny, biograficzny, filozoficzny, egzystencjalny, biblijny, historycznoliteracki) – interpretuje III część <i>Dziadów</i> jako dramat o polskim społeczeństwie o jednostce zmagającej się z historią o walce dobra ze złem *o przemianie człowieka i narodu – określa obecne w III części <i>Dziadów</i> wartości uniwersalne i narodowe; omawia je, przedstawiając związek z problematyką utworu – wyjaśnia termin improwizacja, odnosząc go do stylu romantycznych salonów i do sceny dramatu – charakteryzuje język i styl różnych scen dramatu, wykazuje zróżnicowanie stylistyczne dzieła – odnajduje elementy stylu potocznego (języka mówionego), żargonu więziennego, stylizacji biblijnej i określa ich funkcje – odnajduje aluzje i nawiązania do <i>Dziadów</i> w literaturze XX w. – odczytuje obejrzany spektakl teatralny, wskazując zastosowane w nim środki teatralne – omawia <i>Lawę</i> Konwickiego, określa funkcje środków filmowych – dzieło teatralne i filmowe porównuje z literackim pierwowzorem, wskazuje środki artystyczne specyficzne dla każdej ze sztuk, określa ich funkcje – tworzy ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne na temat omawianych zagadnień – pisze wypracowanie (rozprawkę, notatkę syntetyzującą, szkic interpretacyjny) na temat problematyki III części <i>Dziadów</i>	– oniryczną; określa sposoby jej wykreowania i funkcję w dramacie – *dostrzega w dramacie związek wartości etycznych i estetycznych – *rozpoznaje i charakteryzuje indywidualny styl poszczególnych scen – ocenia stylistyczną wartość obecnych w dziele ekspresywizmów i frazeologizmów typowych dla języka mówionego – *interpretuje III część <i>Dziadów</i> jako dramat historiozoficzny (romantyczną teodycea, rola Polski w Bożym planie historii itp.) – *odnajduje w <i>Dziadach</i> elementy romantycznej syntezy sztuk i pokrewieństwa z Wagnerowskim dramatem muzycznym – wymienia najważniejsze sceniczne realizacje <i>Dziadów</i> i wskazuje ich związek z przemianami politycznymi i społecznymi; *samodzielnie znajduje informacje na ten temat w różnych źródłach – gromadzi informacje na temat <i>Dziadów</i> i roli dramatu w polskiej historii – określa gatunkowe cechy dramatu romantycznego, porównując go z dramatem antycznym, Szekspirowskim i klasycystycznym – *porównuje dzieło literackie, spektakl teatralny i obraz filmowy, uwzględniając różnorodne konteksty (np. kontekst historyczny wystawienia spektaklu teatralnego) – interpretuje <i>Lawę</i> Konwickiego jako „opowieść o <i>Dziadach</i>”; analizuje funkcje środków filmowych – pisze recenzję obejrzanego spektaklu teatralnego lub filmu <i>Lawa</i>
Z. Krasiński, <i>Nie-Boska komedia</i>. Tragizm człowieka i tragizm ludzkości. Dramat o nieuchronności zagłady...	– wykazuje się znajomością i rozumieniem treści utworu – streszcza, opowiada poszczególne fragmenty i całość dzieła – rozpoznaje tematykę i problematykę utworu, odnosi ją do zjawisk historycznych, społecznych, kulturowych, filozoficznych, egzystencjalnych oraz programu epoki – przedstawia genezę utworu – odczytuje <i>Nie-Boską komedię</i> jako dramat rodzinny o społeczeństwie i rewolucji, katastroficzny, *historiozoficzny	– interpretuje tytuł dramatu, wykorzystując kontekst dzieła Dantego – *komentuje dramat Krasińskiego, wprowadzając pojęcie tradycji literackiej; uzasadnia jej rolę w budowaniu wartości uniwersalnych – przedstawia i interpretuje metafizyczny i religijny wymiar dramatu – przedstawia wpisaną w utwór historiozofię Krasińskiego *i wskazuje jej filozoficzne korzenie – rozpoznaje w poszczególnych scenach środki artystyczne (np. antynomie w polemice

	– określa kompozycję dzieła, interpretuje jej dwudzielną – rozpoznaje sposoby kreowania świata przedstawionego (czas i miejsce, akcję, kreacje bohaterów) – rozpoznaje w utworze różne konwencje (realistyczną, fantastyczną), określa rolę świata nadprzyrodzonego w przekazie dzieła – rozpoznaje w utworze patos, tragizm, ironię; określa ich wartościujący charakter – interpretuje fragment przedstawiający polemikę Męża z Pankracym jako spór ideologiczny – charakteryzuje dwóch głównych bohaterów dramatu, ocenia ich, odnajduje w nich cechy bohatera romantycznego – charakteryzuje obóz rewolucji, *znajduje odniesienia historyczne – przedstawia zawartą w dramacie Krasińskiego ocenę rewolucji – *przedstawia zawartą w dramacie koncepcję poety i poezji – dostrzega w utworze topos wędrowki, określa jego rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych – wskazuje w utworze motywy biblijne i określa ich funkcje – rozpoznaje nawiązania do dzieła Dantego i określa ich funkcje – charakteryzuje arystokrację ukazaną w dramacie – przedstawia różne interpretacje zakończenia dramatu i uzasadnia je – rozpoznaje obecne w utworze wartości uniwersalne, nazywa je – przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów naukowych – buduje na temat dramatu wypowiedzi argumentacyjne ustne i pisemne, uzasadnia stawiane tezy	– Pankracego z Mężem) i określa ich funkcje – analizuje i interpretuje dramat, wprowadzając kontekst historyczny, biograficzny, literacki i kulturowy, a także *filozoficzny (np. filozofia historii Hegla, utopie społeczne XIX wieku) – wskazuje różne źródła tragizmu bohatera – porównuje postać hrabiego Henryka z innymi kreacjami bohaterów romantycznych – *na podstawie <i>Nie-Boskiej komedii</i> i innych utworów przedstawia romantyczną koncepcję poety i poezji – *wyjaśnia, na czym polega katastrofizm historyzoficzny Krasińskiego, zestawiając go z romantyczną wizją historii (np. w <i>Dziadach</i>) – rozpoznaje różne konwencje literackie poszczególnych fragmentów (scen) dramatu; charakteryzuje je i *uzasadnia przekazem dzieła – rozpoznaje różne konwencje stylistyczne (np. stylizację biblijną), *określa ich funkcje – charakteryzuje <i>Nie-Boską...</i> jako dramat romantyczny – *rozpoznaje w utworze synkretizm rodzajowy i gatunkowy – poszukuje w różnych źródłach informacji na temat dramatu; krytycznie ocenia zawartość zasobów multimedialnych
*J. Słowacki, <i>Lilla Weneda</i>. Lilia i harfa. Problematyka <i>Lilli Wenedy</i>.	– *wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworu, streszcza go – *rozpoznaje tematykę i problematykę dzieła – *określa kompozycję utworu i jej funkcje – *rozpoznaje sposoby kreowania świata przedstawionego (czas i miejsce, bohaterowie, wydarzenia); interpretuje je i wartościuje – *rozpoznaje konwencję utworu (baśniowość, fantastyczność) – *wskazuje w utworze tragizm i patos; charakteryzuje tworzące je środki artystyczne – *wskazuje obecność w dramacie ironii tragicznej, wyjaśnia jej sens – *przedstawia funkcje w utworze motywu harfy; odczytuje jej wymiar tyrtejski – *dostrzega i interpretuje obecność romantycznej estetyki Północy (nastrój, sceneria, kreacje postaci) – *przedstawia charakterystyczne cechy stylu Słowackiego; wskazuje indywidualizmy językowe – *porównuje <i>Lillę Wenedę</i> z tragedią antyczną; interpretuje motyw przepowiedni i wieszczą – *tworzy wypowiedzi argumentacyjne na temat <i>Lilli Wenedy</i> – formułuje tezy i argumenty przy użyciu	– *wykorzystuje w interpretacji utworu potrzebne konteksty (literacki, historyczny, historycznoliteracki, biograficzny) – *przedstawia genezę dzieła – *porównuje kreacje trzech bohaterek dramatu – *określa symbolikę motywu harfy, wskazując jego tradycję literacką – *odczytuje przekaz historyzoficzny dzieła (początki Polski) – *porównuje problematykę i przekaz <i>Lilli Wenedy</i> i <i>Grobu Agamemnona</i>, wykazuje ich pokrewieństwo ideowe – *rozpoznaje i charakteryzuje indywidualny styl Słowackiego

	odpowiednich konstrukcji – stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu	
Poznane dramaty romantyczne, a także: J. Słowacki Balladyna, A. Fredro, Zemsta (przypomnienie ze szkoły podst.). Dramat romantyczny – synteza.	– wykazuje się znajomością i rozumieniem treści utworów – rozpoznaje ich tematykę i problematykę oraz ich związek ze zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi itp. – charakteryzuje poetykę poznanych dramatów romantycznych, odwołując się do tekstów i przywołując cytaty – interpretuje dramaty, sytuując je w potrzebnych kontekstach – rozpoznaje konwencje czytanych dramatów i określa ich cechy – wskazuje w dramatach jednoczesną obecność różnych kategorii estetycznych (tragizm, patos, komizm, groteska) – zestawia i porównuje poznane dramaty, uwzględniając różne aspekty i konteksty – omawia walory teatralne dramatów romantycznych – odwołując się do znanych utworów, charakteryzuje dramat romantyczny jako gatunek literacki, podaje jego cechy – charakteryzuje komedie A. Fredry – ukazuje miejsce twórczości Fredry na tle literatury romantyzmu – przedstawia sens moralny omawianych utworów, rozpoznaje obecne w nich wartości uniwersalne i narodowe – wykorzystuje informacje znalezione w tekstach naukowych do pogłębienia wiedzy o dramacie romantycznym – *przygotowuje referat lub prezentację na temat dramatu romantycznego – omawia spektakl teatralny (np. <i>Zemstę</i>); wskazuje zastosowane środki teatralne i określa ich funkcje	– charakteryzuje bohaterów poznanych dzieł, wykorzystując różne konteksty (np. literacki, filozoficzny, historiozoficzny), porównuje ich – syntetyzuje wiedzę na temat dramatu romantycznego, wprowadza różnorodne konteksty – zestawia bohaterów <i>Zemsty</i> z kreacjami bohaterów romantycznych – interpretuje motyw muru granicznego, kłótni, zemsty i pojednania w dramacie Fredry – wskazuje i interpretuje w <i>Balladynie</i> obecność tradycji Szekspirowskiej – wskazuje pokrewieństwo <i>Balladyny</i> z balladami romantycznymi (uwzględnia różne aspekty) – *uzupełnia wiedzę informacjami samodzielnie znalezionymi w różnych kompendiach – *gromadzi informacje na temat dramatu romantycznego – recenzuje obejrzany spektakl teatralny <i>Zemsty</i> lub innego dramatu (romantycznego) – *pisze wypracowanie (interpretację porównawczą) wybranego dramatu Słowackiego i tragedii antycznej lub dramatu Szekspira
A. Mickiewicz, Pan Tadeusz (przypomnienie ze szkoły podstawowej). Przestrzeń polskości. Gatunki literackie w <i>Panu Tadeuszu</i>. Szlachta polska – portret zbiorowości. Polski dwór. Ogród natury. <i>Pan Tadeusz</i> w reż. A. Wajdy.	– wykazuje się znajomością treści dzieła – określa jego tematykę i problematykę – przedstawia genezę utworu – charakteryzuje <i>Pana Tadeusza</i> jako epopeję, dostrzega cechy innych gatunków literackich (np. sielanki, poematu opisowego, komedii, satyry, *poematu heroikomicznego, *gawędy szlacheckiej, baśni) – rozpoznaje konwencje literackie obecne w utworze (np. realistyczną, *baśniową) – opisuje świat przedstawiony utworu, charakteryzując sposoby jego wykreowania – rozpoznaje w dziele patos, liryzm, komizm itp.; określa ich funkcje – w różnych obszarach dzieła wskazuje idealizację utraconej ojczyzny – *odwołując się do konkretnych fragmentów, wyjaśnia, na czym polega walor plastyczny (i zmysłowy) dzieła – wyjaśnia funkcje trzynastozgłoskowca i jego związek z antycznym heksametrem – wyjaśnia, na czym polega opisowość utworu, przytacza cytaty – analizuje styl dzieła, wskazując środki stylistyczne i określając ich funkcje	– przedstawia miejsce <i>Pana Tadeusza</i> w polskiej tradycji kultury – wskazuje w utworze elementy romantyczne i nieromantyczne – *wskazuje obecne w utworze elementy tradycji literackiej i kulturowej – wskazuje zróżnicowanie wiersza w zależności od sytuacji i bohatera – *wskazuje antyczny rodowód opisowości utworu – *rozpoznaje i charakteryzuje indywidualny styl dzieła – interpretuje utwór, wykorzystując kontekst historycznoliteracki, biblijny, kulturowy – dostrzega w dziele idealizację obrazu przyrody i odejście od wierności realiom na rzecz odtworzenia „wyższego ładu świata” – *przygotowuje prezentację na temat wybranego aspektu <i>Pana Tadeusza</i>; wykorzystuje wiadomości z różnych źródeł oraz pozajęzykowe środki komunikacji – interpretuje dzieło, wykorzystując fragmenty prac naukowych znanych badaczy twórczości Mickiewicza – charakteryzuje, porównuje i ocenia bohaterów <i>Pana Tadeusza</i>; analizuje ich funkcję

	– charakteryzuje obraz szlachty ukazany w <i>Panu Tadeuszu</i>; formułuje na ten temat opinie i oceny – określa charakter narracji – charakteryzuje narratora, dostrzegając jego różne oblicza (przyciąga cytaty) – charakteryzuje Jacka Soplicę jako bohatera romantycznego, porównuje z innymi kreacjami – określa obraz historii, jaki wyłania się z <i>Pana Tadeusza</i> – interpretuje utwór, wykorzystując kontekst historyczny, biograficzny i literacki – przedstawia obecne w dziele wartości uniwersalne i narodowe – interpretuje film Wajdy, wykorzystując wiedzę o środkach filmowych – pisze recenzję filmu Wajdy – pisze na temat <i>Pana Tadeusza</i> wypracowanie (wypowiedź argumentacyjną, rozprawkę, szkic interpretacyjny) – korzysta z literatury naukowej, przetwarza i hierarchizuje znalezione informacje – wykorzystuje formę projektu, aby przedstawić znalezione wiadomości o <i>Panu Tadeuszu</i> i jego autorze	– w przekazie dzieła – na podstawie <i>Epilogu</i> rekonstruuje obraz polskiej emigracji; *wykorzystuje kontekst mesjanistycznej koncepcji pielgrzymstwa polskiego – analizuje środki filmowe w obrazie A. Wajdy, porównuje film z literackim pierwowzorem, uwzględniając specyfikę ich tworzyw – pisze pracę (np. artykuł, rozprawkę, *esej) na temat relacji między dziełem literackim a jego filmową realizacją – pisze wypracowanie (np. rozprawkę, *esej) na temat wskazanego obszaru dzieła, wykorzystując różnorodne konteksty – gromadzi i przetwarza informacje na temat <i>Pana Tadeusza</i> znalezione w różnych źródłach
J. Słowacki, <i>Testament mój.</i> Poeta i siła fatalna.	– wyjaśnia, na czym polega romantyczna koncepcja poety-wieszczka – przedstawia patriotyczny wymiar poezji wieszczów i jej rolę w zachowaniu polskiej tożsamości narodowej – *objasnia etymologię słowa „wieszcz” – przedstawia formy kultu wieszczów funkcjonujące w polskiej tradycji, *wskazuje zjawiska świadczące o ich mitologizacji – wykazuje się znajomością i rozumieniem treści utworu – rozpoznaje jego tematykę i problematykę wiersza, odnosi ją do zjawisk historycznych, kulturowych, egzystencjalnych oraz programu epoki romantyzmu – *samodzielnie znajduje w różnych źródłach materiały na ten temat – interpretuje wiersz Słowackiego, wykorzystując potrzebne konteksty (m.in. biograficzny, historyczny, egzystencjalny) – dokonuje analizy i interpretacji wiersza, w tym: określa sytuację liryczną i nastrój wiersza wskazuje obrazy poetyckie i interpretuje ich znaczenie – wskazuje obecne w nim toposy (łódź, sternik, pogrzeb poety) – wskazuje środki stylistyczne (np. apostrofy) i językowe i określa ich funkcje – interpretuje tytuł (odczytuje przesłanie, jakie poeta zostawił narodowi; wyjaśnia pojęcie siła fatalna) – wskazuje miejsce utworu w polskiej tradycji literackiej i historycznej, odwołuje się do tytułu utworu Kamińskiego – buduje wypowiedzi argumentacyjne ustne i pisemne; formułuje tezy i argumenty – uczestniczy w dyskusji, poprawnie formułuje pytania, odpowiedzi i oceny	– *w koncepcji poety-wieszczka wskazuje elementy postaw romantycznych i filozofii epoki – wyjaśnia, czym było „brązownictwo” i na czym polegało „odbrązowianie” kultury narodowej (Żeleński-Boy, Gombrowicz) – *wie, czym jest epigonizm, odróżnia go od tradycji (dziedzictwa) – wyjaśnia pojęcie „kicz”, odwołując się do etymologii tego słowa – streszcza i parafrazuje wiersz, odróżnia streszczenie od parafrazy – dokonuje analizy i interpretacji wiersza, wykorzystując różne konteksty (biograficzny, kulturowy, historycznoliteracki itp.) – analizuje wersyfikację wiersza, określa funkcję jego melodyjności – wyjaśnia, dlaczego A. Kamiński uczynił cytatem wiersza Słowackiego tytułem i motywem przewodnim swej książki, *odwołując się do pojęcia tradycji literackiej – wykorzystuje teksty naukowe do pogłębionego odczytania utworu

C. Norwid, *<i>Fortepian Szopena</i>. Norwidowska koncepcja sztuki doskonałej.	– *wykazuje się znajomością i rozumieniem treści utworu – *rozpoznaje jego tematykę i problematykę oraz jej związek ze zjawiskami historycznymi, społecznymi i estetycznymi – *określa budowę i kompozycję wiersza <i>Fortepian Szopena</i> – oraz jej funkcje – *wyodrębnia istotne dla przekazu wiersza tematy i topoty – *wskazuje motywy antyczne i biblijne i określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych – *charakteryzuje warstwę brzmieniową utworu – *rozpoznaje w tekście środki wyrazu artystycznego i określa ich funkcje – *interpretuje treści symboliczne wiersza – *wykorzystuje w interpretacji wiersza potrzebne konteksty (biograficzny, historyczny, literacki, filozoficzny itp.) – *na podstawie poznanych utworów wyjaśnia, jak Norwid pojmował sztukę i piękno – *interpretuje zakończenie wiersza, dostrzegając paradoks sformułowania „ideał sięgnął bruku” – *wskazuje charakterystyczne cechy stylu Norwida (np. przemilczenia) – *wyjaśnia pojęcie romantycznej syntezy sztuk – *rozpoznaje obecne w wierszu wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworów – *pisze rozprawkę lub esej na temat poezji Norwida i jej problematyki	– *wskazuje w wierszu nawiązania biblijne, antyczne i kulturowe, objaśnia ich symbolikę i funkcje w utworze – *przedstawia odrębność społecznej i artystycznej postawy Norwida – *charakteryzuje wiersz wolny Norwida (budowę wersyfikację, rytm itp.) – *rozpoznaje zróżnicowanie rytmiczne utworu i określa jego funkcje, odnosi je do fragmentów dzieł Chopina – *rozpoznaje styl indywidualny Norwida i charakteryzuje go – *porównuje dzieła poetyckie, malarskie i muzyczne, sytuując je w różnych kontekstach – *formułuje tezę o Norwidowskiej koncepcji wybitnej jednostki i jej roli w postępie ludzkości; cytuje fragmenty dzieł – *odwołując się do wierszy i ich kontekstów, syntetycznie charakteryzuje Norwidowską koncepcję sztuki i artysty – *wykorzystuje informacje znalezione w literaturze przedmiotu do interpretacji utworów i syntetyzowania wiedzy
--	--	--

KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE

Jak udaje nam się porozumieć? Znaczenie wyrazów.	– wyjaśnia pojęcie znaku językowego, który ma treść i znaczenie – opisuje znaczenie wyrazu – definiuje znaczenie wyrazu oraz semantykę jako naukę o znaczeniu – na przykładach wyjaśnia, czym jest treść, a czym zakres znaczeniowy wyrazu – *wymienia i definiuje typy znaczeń wyrazów (leksykalne, realne itp.), podając przykłady – wyjaśnia, czym jest definicja i jakie są jej składniki – wymienia i charakteryzuje różne słowniki języka polskiego (historyczne i współczesne), w tym – dostępne internecie – posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego oraz słownikami specjalistycznymi (w tym – etymologicznym); wykorzystuje znalezione w nich informacje	– charakteryzuje relacje między treścią a zakresem znaczeniowym wyrazu (podając przykłady) – odróżnia definicję naukową od nienaukowej – buduje definicje wskazanych pojęć – porównuje różne słowniki języka polskiego oraz zawarte w nich definicje słów
Mędrca szkiełko i oko. Styl naukowy i jego cechy.	– wyjaśnia pojęcie stylu, wskazując jego wieloznaczność – wyjaśnia, czym jest styl funkcjonalny – wymienia style funkcjonalne polszczyzny i przedstawia zasady ich stosowania – wymienia cechy stylu naukowego – rozpoznaje w tekście styl naukowy i wskazuje jego charakterystyczne cechy – odróżnia styl naukowy od jego popularnonaukowej odmiany, wskazuje cechy każdego z nich i różnice między nimi	– definiuje pojęcia: styl funkcjonalny, styl artystyczny, użytkowy, indywidualny, typowy, nieoficjalny, oficjalny – analizuje styl wskazanego tekstu naukowego – wskazuje środki językowe służące osiągnięciu podstawowych cech stylu naukowego (abstrakcyjność, precyzyjność, bezosobowość, obiektywizm itp.), rozpoznaje je w czytanych tekstach – *przedstawia spójną, syntetyczną charakterystykę wskazanego tekstu naukowego

Jak wyrazy wędrują po języku? Zmiany znaczeniowe wyrazów.	- wymienia rodzaje zmian znaczeniowych (rozszerzenie, zawężenie, przesunięcie znaczenia) wyrazów i ilustruje je przykładami - rozpoznaje zmiany znaczeniowe, jakie nastąpiły w podanych wyrazach - wykorzystuje słowniki dawnej polszczyzny do określenia zmian znaczeniowych wyrazów	analizuje przekształcenia znaczeń wskazanych wyrazów
Tropy poetyckie czy codzienne środki językowe? Metafora, metonimia i synekdocha w języku.	- wyjaśnia, czym jest metafora, - analizuje budowę metafory na różnych przykładach - wskazuje metafory funkcjonujące w języku codziennym, wyjaśnia ich znaczenia i pochodzenie - wyjaśnia, czym jest stereotyp językowy - odróżnia metaforę poetycką od metafory językowej - rozróżnia metonimię i synekdochę; wskazuje je w tekstach - w czytanych tekstach rozpoznaje metafory, metonimie i synekdochy; określa ich funkcje - rozróżnia tropy i figury stylistyczne: oksymoron, antytezę, hiperbolę, elipsę, anaforę, paralelizm składniowy; rozpoznaje je w tekstach i określa ich funkcje	- na przykładach analizuje różnice między metaforą poetycką a metaforą językową - definiuje metonimię i synekdochę; wyjaśnia, co stanowi istotę każdej z nich - definiuje tropy i figury stylistyczne: oksymoron, antytezę, hiperbolę, elipsę, anaforę, paralelizm składniowy; podaje przykłady - buduje spójne wypowiedzi w formach: definicja, hasło encyklopedyczne
Język i styl romantyzmu.	- wyjaśnia (ogólnie), czym był styl utworów romantyzmu - wymienia charakterystyczne cechy języka artystycznego romantyzmu, podaje ich przykłady (np. specyficzne funkcje przerzutni, niedopowiedzenie, metaforyka, poetyzmy, kontrasty stylistyczne, neologizmy itp.) *rozpoznaje w tekście paronomazję i określa jej funkcję - w poznanych utworach romantycznych wskazuje charakterystyczne cechy językowe i stylistyczne - wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji utworów romantycznych - wymienia zakresy słownictwa, które weszły do poezji romantycznej (język codzienny, prozaizmy, zdrobnienia, regionalizmy, archaizmy, egzotyzmy, wyrazy rzadkie itp.); wskazuje je w tekstach literackich - odróżnia styl od stylizacji, rozpoznaje stylizację romantyczną – przedstawia główne przemiany języka polskiego w I połowie XIX wieku	- charakteryzuje ukształtowanie językowe wskazanego utworu romantycznego - szerzej charakteryzuje specyfikę języka artystycznego romantyzmu - charakteryzuje słownictwo wskazanych utworów romantycznych, wskazując specyficzne środki leksykalne i określając ich funkcje *wyjaśnia, na czym polegała demokratyzacja języka poetyckiego *rozpoznaje i charakteryzuje indywidualny styl najważniejszych twórców romantycznych *rozpoznaje i charakteryzuje typowy styl utworów romantycznych
W stronę uporządkowania polskiej ortografii... Cztery główne zasady ortograficzne.	- wymienia cztery główne zasady polskiej ortografii (fonetyczną, morfologiczną, historyczną i konwencjonalną) - stosuje poprawną pisownię wyrazu, *uzasadniając właściwą zasadą - wyjaśnia, czym jest uzus w ortografii (podaje przykłady) - wie, czym zajmuje się Rada Języka Polskiego, potrafi znaleźć jej wyjaśnienia na stronie internetowej - rozstrzyga wątpliwości ortograficzne, posługując się słownikami języka polskiego (ortograficznym, etymologicznym, skrótów i innymi) - wykorzystuje wiedzę o zasadach ortograficznych w pracy nad tekstem własnym i cudzym; dostrzega i koryguje błędy ortograficzne	- szerzej omawia każdą z zasad polskiej ortografii, podając przykłady - analizuje błędy ortograficzne, *odwołując się do właściwych zasad

Klasa 2, część 2

Dział programowy. Tematyka i problematyka	Wymagania podstawowe oceny: dopuszczający i dostateczny	Wymagania ponadpodstawowe oceny: dobry i bardzo dobry
POZYTYWIZM Uczeń:		
1. Pozytywizm – wprowadzenie do epoki. Sztandary pozytywistów. Noc postyczniowa i palące tematy młodej polskiej literatury. Eliza Orzeszkowa, <i>Kilka słów o kobietach</i> (fragmenty).	– rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje właściwe utwory literackie w pozytywizmie – przedstawia społeczno-polityczne i cywilizacyjne podłoże epoki – wyjaśnia, kim byli: A. Comte, H. Spencer, J.S. Mill, K. Darwin, H. Buckle – *szerzej przedstawia założenia filozofii pozytywnej Augusta Comte’a – wyjaśnia terminy: pozytywizm, scjentyzm, ewolucjonizm, utylitaryzm, organicyzm; *uzasadnia, dlaczego stały się „sztandarami pozytywistów” – wskazuje główne idee propagowane w publicystyce pozytywistycznej – wyjaśnia, czym była „noc postyczniowa” – czyta ze zrozumieniem tekst naukowy, wykorzystuje zawarte w nim wiadomości – wymienia główne punkty programu polskich pozytywistów – *wyjaśnia, jakie historyczne i polityczne przyczyny wpłynęły na ukształtowanie się programu polskich pozytywistów – *szerzej wyjaśnia, czym były praca organiczna i praca u podstaw – wymienia ważne tematy literatury postyczniowej i uzasadnia ich podejmowanie – analizuje fragmenty publicystyki pozytywistycznej; m.in. przedstawia poglądy Orzeszkowej na asymilację Żydów i sytuację kobiet – *przedstawia stereotyp kobiety ukazany przez Orzeszkową – zabiera głos w klasowej dyskusji; formułuje tezy i argumentację – odczytuje dzieła malarskie, wskazując w nich nawiązania do programu pozytywistycznego – *analizuje środki malarskie, którymi posługiwali się twórcy analizowanych obrazów	– omawia filozoficzne założenia epoki – szerzej charakteryzuje pozytywizm jako prąd filozoficzny i kulturowy – *podaje przykłady przenikania myśli pozytywnej do różnych dziedzin życia i sztuki – wyjaśnia, czym był utylitaryzm pozytywistyczny i jak się przejawia w literaturze – charakteryzuje wybrane dzieła architektury 2 poł. XX wieku, rozpoznaje ich style (np. historyzm, eklektyzm) – wyjaśnia, na czym polegała opozycyjność programu młodych pozytywistów wobec idei romantycznych – wyjaśnia, w jaki sposób zostały przełożone na polskie realia hasła ewolucjonizmu, organicyzmu, scjentyzmu, utylitaryzmu (uwzględnia kontekst historyczny i kulturowy) – w znanych ze szkoły podstawowej utworach (np. Prusa, Sienkiewicza) odnajduje echa programu pozytywistycznego – *omawia rolę publicystyki w okresie pozytywizmu – wyjaśnia, na czym polegała ezopowość języka publicystyki pozytywistycznej – analizuje strukturę tekstu publicystycznego (np. Orzeszkowej): odczytuje jego sens, główną myśl, argumentację; przedstawia sposób prowadzenia wywodu – *w czytanych tekstach wskazuje stylistyczne właściwości publicystyki pozytywistycznej – interpretuje dzieła malarskie, wykorzystując wiedzę o specyfice ich tworzywa – *wygłasza na forum klasy przemówienie na omawiane tematy (stosuje środki retoryczne oraz zasady budowy oracji, wprowadza uczciwe argumenty)
2. Nowela i powieść w pozytywizmie. Nowele poznane w szkole podstawowej, np. H. Sienkiewicz, Latarnik, B. Prus, Katarynka i inne.	– wskazuje nowelę, opowiadanie i powieść jako kluczowe gatunki pozytywistyczne, wymienia podejmowane w nich tematy – charakteryzuje nowelę jako gatunek literacki, odwołuje się do znanych dzieł – *wyjaśnia popularność nowel w epoce pozytywizmu – przedstawia tematykę i problematykę nowel poznanych w szkole podstawowej – określa stosowane w nich sposoby kreowania	– wyjaśnia związek noweli pozytywistycznej (gatunku) z założeniami programu pozytywistycznego – wyjaśnia, na czym polega mistrzostwo artystyczne znanych nowel; odwołuje się do tekstu, cytuje i interpretuje fragmenty – określa wzorzec kompozycyjny noweli zastosowany w <i>Katarynce</i> (nowela z sokołem) – *w znanych (ze szkoły podstawowej) utworach pozytywistycznych wskazuje przenikanie się

	świata przedstawionego (akcji, bohaterów, przestrzeni itp.) – charakteryzuje sposoby prowadzenia narracji i ich funkcje – *rozpoznaje realistyczną konwencję nowel pozytywistycznych – interpretuje <i>Katarynkę</i> jako obrazek życia Warszawy 2 poł. XIX wieku i jako dzieło o przekazie ponadczasowym – wskazuje wartości uniwersalne zawarte w znanych nowelach – interpretuje znane nowele pozytywistyczne, formułuje argumenty na podstawie tekstu i kontekstów	różnych gatunków: noweli, dziennika, reportażu, opowiadania
3. Adam Asnyk – poeta czasów niepoetyckich. <i>Daremnne żale; Nad głębiami (fragmenty).</i>	– przedstawia Asnyka jako „poetę czasów niepoetyckich” – interpretuje wiersze Asnyka, zwracając uwagę na sposób przedstawienia zawartych w nich idei – w czytanych utworach: • określa nadawcę i odbiorcę • wskazuje cechy gatunkowe (np. sonetu) • dominantę kompozycyjną • rozpoznaje środki stylistyczne i językowe – określa ich funkcje • określa i interpretuje metaforykę (np. drogi (dążenia), walki, fali itp.) • dostrzega treści symboliczne i interpretuje je – dostrzega obecność (*przenikanie się) idei romantycznych oraz haseł pozytywistycznych – określa stosunek poety do idei romantycznych i pozytywistycznych – wyjaśnia, dlaczego Asnyk nazywany jest poetą przełomu – *interpretuje metafizyczne treści obrazów obecnych w wierszach Asnyka (np. otchłań, gwiazdy, głębia, fala) – określa zawartą w poezji Asnyka koncepcję człowieka stojącego przed zagadką bytu – buduje spójne, logiczne wypowiedzi (ustne i pisemne) na temat wierszy; stosuje zasady poprawności językowej	– rozpoznaje nostalgiczny i filozoficzny charakter wierszy Asnyka – określa, jaki jest stosunek poety do przemijania i trwania – *przedstawia poglądy historiozoficzne poety – *znajduje filozoficzne i historyczne źródła poglądów wyrażonych w poezji Asnyka – charakteryzuje sonety Asnyka na tle tradycji gatunku – interpretuje wiersze Asnyka, wykorzystując kontekst literacki i kulturowy – pisze interpretację wiersza A. Asnyka zawierającą propozycję jego odczytania; przeprowadza logiczny dowód uzasadniający formułowane sądy – *na podstawie samodzielnie znalezionych materiałów prezentuje powstańcze losy polskich pozytywistów i wyjaśnia, jak wpłynęły one na późniejsze poglądy tych twórców
4. Maria Konopnicka, Mendel Gdański. Swoi i obcy. Żydzi i program asymilacji.	– streszcza utwór, określa jego tematykę i problematykę – rozpoznaje utwór jako nowelę, wskazuje charakterystyczne cechy gatunkowe – określa sposoby kreowania świata przedstawionego (charakteryzowania bohaterów, prowadzenia narracji itp.) – wskazuje i interpretuje elementy symboliczne utworu – dostrzega realizm i programowy charakter utworu – wykorzystuje w interpretacji noweli potrzebne konteksty (historyczny, literacki, biograficzny) – rozpoznaje obecne w noweli wartości uniwersalne – interpretuje XIX-wieczne obrazy realistyczne ukazujące postacie Żydów (np. A. Gieryski, <i>Święto trąbek, Żydówka z cytrynami</i>) – uczestniczy w klasowej dyskusji na temat stereotypów i uprzedzeń – formułuje własne	– odczytuje nowelę jako głos przeciw dyskryminacji i antysemityzmowi – rozpoznaje w utworze tragizm – wskazuje środki językowe i stylistyczne służące idealizacji i heroizacji bohaterów – wskazuje w utworze stylizację językową i określa jej funkcje – analizuje sposób przedstawiania kwestii żydowskiej w literaturze (w tym – w publicystyce) XIX w., wprowadzając kontekst historyczny i społeczny – dokonuje syntezy: postacie Żydów w polskiej literaturze i malarstwie XIX i XX w. (wykorzystuje także utwory poznane w szkole podstawowej) – wygłasza na forum klasy przemówienie na temat potrzeby tolerancji (stosuje środki retoryczne oraz zasady budowy oracji, wprowadza uczciwe argumenty)

	sądy i opinie, popiera je argumentami – buduje poprawne wypowiedzi argumentacyjne na temat omawianych zagadnień – stosuje zasady poprawności językowej	
5. Konopnicka znana i nieznana. Maria Konopnicka, * ** [A kto ciebie będzie złotem...], *** [A jak poszedł król na wojnę...], Giotto.	– interpretuje wiersze Konopnickiej: określa ich tematykę i problematykę – określa nadawcę i odbiorcę każdego z utworów – wskazuje dominantę kompozycyjną – rozpoznaje środki stylistyczne i językowe – określa ich funkcje – wskazuje cechy gatunkowe – dostrzega treści symboliczne i interpretuje je – określa ukazany w nich obraz świata – rozpoznaje stylizację na pieśń ludową; wskazuje i charakteryzuje służące jej środki stylistyczne i językowe – w interpretacji wierszy wykorzystuje potrzebne konteksty (np. biograficzny, malarski, historyczny) – uzasadnia związek „ludowych” wierszy Konopnickiej z programem pozytywistycznym – porównuje sposób przedstawienia Madonny w wierszu i na obrazie Giotto – rozpoznaje w obecne w wierszach wartości uniwersalne, wykazuje ich związek z ich problematyką – czyta ze zrozumieniem tekst naukowy (T. Budrewicza); przetwarza i hierarchizuje zawarte w nim informacje, wykorzystuje je w interpretacji wierszy – porównuje znane wiersze Konopnickiej pod względem tematyki i poetyki – interpretuje XIX-wieczne obrazy realistyczne ukazujące chłopów i wieś – porównuje sposoby ukazania wsi i chłopów w poezji Konopnickiej i w malarstwie epoki – buduje spójne, logiczne wypowiedzi na temat wierszy; stosuje zasady poprawności językowej	– charakteryzuje podmiot liryczny wierszy i świat jego przeżyć – omawia wersyfikację czytanych wierszy, środki składniowe i inne środki artystycznego obrazowania; określa ich funkcje – wskazuje w wierszach elementy obrazowania nawiązujące do wyobraźni ludowej – rozpoznaje ironię (cytuje właściwe fragmenty), wyjaśnia jej źródła i określa funkcję – wykorzystuje w interpretacji wierszy potrzebne konteksty (m.in. historycznoliteracki, egzystencjalny i kulturowy) – *analizuje dzieła malarskie (w tym – obraz Giotto): określa temat, nastrój, kompozycję i środki artystyczne, którymi jest wywołany oraz kompozycję – porównuje przekaz wierszy Konopnickiej i XIX-wiecznego malarstwa ukazującego chłopów i wieś – *redaguje wypowiedź argumentacyjną zawierającą interpretację porównawczą obrazu Giotto i wiersza Konopnickiej
6. Śladami wieszczów. Maria Konopnicka, Rota.	– interpretuje <i>Rotę</i>: – określa tematykę i problematykę utworu – wskazuje dominantę kompozycyjną – interpretuje tytuł – określa nadawcę i sytuację liryczną – rozpoznaje środki stylistyczne i językowe – określa ich funkcje – wskazuje i interpretuje treści symboliczne – rozpoznaje wpisane w utwór wartości narodowe – w interpretacji wiersza wykorzystuje potrzebne konteksty (historyczny, historycznoliteracki) – określa zawarty w utworze obraz narodowej wspólnoty – rozpoznaje w wierszu podniosłość i patos, wskazuje jego źródła – wskazuje i interpretuje obecne w <i>Rocie</i> symbole narodowe – określa miejsce <i>Roty</i> w polskiej historii i tradycji kultury, przedstawia jej historię jako pieśń narodowej	– wskazuje w wierszu metafory o charakterze patriotycznym, określa ich funkcje – charakteryzuje wpisany w utwór wzorec patriotyzmu – przedstawia i *porównuje dwa modele poezji polskiej funkcjonujące w okresie pozytywizmu (Asnyk i Konopnicka) – przedstawia poglądy Konopnickiej na wzorec romantycznego poety-wieszczka; odnajduje ich reminiscencje w <i>Rocie</i> – określa stosunek pozytywistów do tradycji romantycznej (syntetyzuje wiadomości)

7. Realizm i naturalizm w literaturze i sztuce 2 połowy XIX wieku. Powieść – sztandarowy gatunek pozytywizmu. Mistrzowie prozy realistycznej i ich dzieła. Przypomnienie utworów poznanych w szkole podstawowej, np.: Ch. Dickens, Opowieść wigilijna, H. Sienkiewicz, W pustyni i w puszczy.	– wyjaśnia terminy realizm, naturalizm; poprawnie posługuje się nimi – wymienia założenia i cechy realizmu i naturalizmu jako prądów w sztuce; dostrzega je w utworach literackich i dziełach malarskich – wymienia najważniejsze różnice między realizmem i naturalizmem – w czytanych utworach, rozpoznaje realizm i naturalizm; *odróżnia je od innych konwencji (np. fantastycznej, groteskowej) – podaje przykłady powieści realistycznych, wymienia wybitnych realistów europejskich – przedstawia poglądy Stendhala na powieść i jej funkcje – wymienia najważniejsze cechy powieści realistycznej – *charakteryzuje powieść realistyczną XIX wieku, wskazując m.in. takie cechy, jak typowość postaci, motywacja psychologiczna i socjologiczna bohaterów, wszechwiedzący narrator, wielowątkowa fabuła, retrospekcje, opisy przestrzeni, „przezroczysty” styl itp.; – przedstawia tematykę i problematykę XIX-wiecznych utworów realistycznych poznanych w szkole podstawowej – odnajduje je cechy powieści realistycznej w znanych utworach – przedstawia zadania prozy realistycznej związane z programem pozytywistycznym – interpretuje dzieła malarstwa XIX wieku, odnajdując w nich założenia realizmu lub naturalizmu i odczytując ich przekaz – odczytuje obraz Courbety jako manifest nowych poglądów na sztukę – *charakteryzuje porównawczo malarskie dzieło realistyczne i naturalistyczne – redaguje spójne wypowiedzi argumentacyjne (ustne i pisemne) na temat realizmu i naturalizmu; – pisze notatkę z lekcji, hasło encyklopedyczne – czyta tekst naukowy (J. Kulczycka, <i>Naturalizm</i>), znajduje w nim potrzebne informacje, przetwarza je i hierarchizuje – rozpoznaje specyfikę tekstu naukowego (główna myśl, argumentacja, charakterystyczne cechy języka i stylu)	– wyjaśnia, jak pozytywiści pojmowali realizm i dlaczego przypisywali mu wielkie znaczenie – *przedstawia postulaty realizmu i naturalizmu jako nurtów w sztuce; wskazuje różnice między nimi – szerzej przedstawia cechy powieści realistycznej XIX wieku (świat przedstawiony, obraz społeczeństwa, biografie bohaterów, narracja itp.) – *wyjaśnia, czym była realistyczna powieść tendencyjna – wyjaśnia termin: powieść dojrzałego realizmu; *przedstawia jej związek z kryzysem ideałów pozytywistycznych – rozpoznaje i *charakteryzuje styl realistyczny w sztuce – *podaje przykłady wybitnych malarzy realistów XIX wieku i ich dzieł – *wymienia mistrzów prozy naturalistycznej (Zolę i Flauberta), ich dzieła i poglądy na sztukę – *wyjaśnia, czym była powieść eksperymentalna – wskazuje filozoficzne założenia XIX-wiecznego naturalizmu (m.in. determinizm) i jego związki z rozwojem nauk przyrodniczych – dokonuje (*pogłębionej) analizy dzieł malarstwa realistycznego i naturalistycznego, uwzględniając specyfikę ich tworzywa – pisze pracę (np. w formie rozprawki) na temat swoich preferencji czytelniczych związanych z realizmem i naturalizmem
8. B. Prus, <i>Lalka</i>. Powieść z wielkich pytań i rozczarowań epoki. Świat przedstawiony w <i>Lalce</i>. Akcja i fabuła. Sztafeta pokoleń – czyli trzy pokolenia idealistów na tle społecznego rozkładu. Bohaterowie.	– przedstawia tematykę i problematykę <i>Lalki</i>, wykazuje się znajomością i rozumieniem utworu – streszcza wątki, opowiada losy bohaterów – rozpoznaje w <i>Lalce</i> cechy powieści dojrzałego realizmu, m.in.: - realizm - sposoby kreowania świata przedstawionego utworu - charakterystyki bohaterów, ich motywacje, osobowości, język itp. - budowę akcji i fabuły – szeroki i bogaty obraz życia społecznego (panoramiczność) – bogactwo szczegółów – sposoby prowadzenia narracji – właściwości języka i stylu	– przedstawia kompozycję dzieła i wyjaśnia jej funkcje – rozważa funkcje otwartego zakończenia powieści – przedstawia i analizuje psychologiczne portrety postaci ukazanych w <i>Lalce</i> – wskazuje językowe sposoby indywidualizacji bohaterów – rozpoznaje w utworze stylizację środowiskową; wskazuje służące jej środki językowe i określa jej funkcje – w pogłębiony sposób, z uwzględnieniem kontekstu kulturowego analizuje źródła tragizmu Wokulskiego – *porównuje Wokulskiego z kreacjami bohaterów romantycznych – analizuje język i styl narracji – wskazuje w narracji utworu elementy mowy

Wokulski i jego miejsce w społeczeństwie.	– analizuje sposoby indywidualizacji postaci – wskazuje w zindywidualizowanych postaciach cechy typowe – określa rolę każdego z narratorów	– pozornie zależnej i określa jej funkcje – interpretuje <i>Lalkę</i> jako powieść o Warszawie 2 połowy XIX w.
Sklep – czyli centrum powieściowej przestrzeni.	– przedstawia zawarty w <i>Lalce</i> krytyczny i pesymistyczny obraz polskiego społeczeństwa (wielkie rozczarowania epoki i kryzys programu pozytywistycznego)	– interpretuje powieść, wykorzystując różnorodne konteksty (np. historyczny, historycznoliteracki, filozoficzny, egzystencjalny)
Narracja i kompozycja dzieła.	– charakteryzuje Wokulskiego jako złożoną postać o cechach romantycznych i pozytywistycznych	– dostrzega wpisany w powieść topos świata teatru i określa jego funkcje – dostrzega w <i>Lalce</i> rozrachunek z programem pozytywistycznym (kryzys ideałów pozytywistycznych)
Topos <i>świata teatru</i> i jego funkcje.	– rozpoznaje w utworze kontynuacje i nawiązania literackie; określa ich funkcje – dostrzega ezopowość języka, jakim mówi się o powstaniu styczniowym i wcześniejszych zrywach narodowowyzwoleńczych	– *odwołując się do tekstu, wyjaśnia, na czym polega specyfika humoru Prusa; określa jego funkcje
Warszawa Prusa.	– opisuje przestrzeń powieściową – *wyjaśnia, jak opisy miejsc charakteryzują postacie, z którymi są związane	– wyjaśnia, na czym polega uniwersalność i ponadczasowość utworu
Język i styl dzieła.	– wskazuje w <i>Lalce</i> tragizm, komizm, ironię, humor; wskazuje właściwe fragmenty – charakteryzuje obraz Warszawy przedstawiony w <i>Lalce</i>; *porównuje go z malarstwem epoki	– wykorzystuje literaturę naukową do pogłębienia interpretacji utworu
Wielowymiarowość powieści.	– dostrzega wielowymiarowość utworu: interpretuje <i>Lalkę</i> jako powieść o miłości, społeczeństwie, rodzącym się kapitalizmie, „rozkładzie” społecznym, mieście, zawiedzionych nadziejach, przemijaniu; *porównuje różnorodne propozycje odczytania dzieła – w interpretacji <i>Lalki</i> sięga po potrzebne konteksty (np. historyczny, literacki, egzystencjalny) – charakteryzuje język i styl dzieła, *dostrzegając jego zróżnicowanie – wskazuje językowe i stylistyczne wykładniki humoru (komizmu) – wskazuje ponadczasowe wartości wpisane w powieść – wyjaśnia, dlaczego powieść (obok krótkich form prozatorskich) stała się głównym gatunkiem pozytywizmu – czyta literaturę naukową i przetwarza zaczerpnięte z niej informacje – redaguje ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne na temat <i>Lalki</i> i jej kontekstów; formułuje tezy i argumentację; zabiera głos w dyskusji – pisze pracę (np. rozprawkę, opinię, *esej) na temat swojego odczytania <i>Lalki</i> Prusa – *pisze recenzję wybranej wersji filmowej <i>Lalki</i>, wskazuje środki filmowe, ocenia kreacje aktorskie	– dokonuje analizy i interpretacji wybranych fragmentów dzieła – pisze pracę w dowolnej formie na temat roli prozy epickiej w okresie pozytywizmu – *przygotowuje prezentację na temat <i>Lalki</i> i jej kontekstów; sięga po informacje z różnych źródeł; wykorzystuje zasoby multimedialne

9. O. Tokarczuk [Tajemnica „Lalki”] (Lalka i perła, fragment). Dialogi z tradycją. Na czym polega fenomen <i>Lalki</i>?	– określa tematykę i problematykę tekstu – odczytuje główną myśl tekstu i przedstawia sposób prowadzenia wywodu – *w czytany fragment rozpoznaje cechy prozy eseistycznej – na podstawie tekstu wyjaśnia, w czym autorka upatruje fenomen <i>Lalki</i> – wyjaśnia tytuł fragmentu – redaguje wypowiedź argumentacyjną na temat ponadczasowości <i>Lalki</i> Prusa; wykorzystuje tekst Olgi Tokarczuk, cytuje potrzebne fragmenty – podaje podstawowe informacje o Oldze Tokarczuk	– na podstawie fragmentu wyjaśnia, na czym polega zjawisko identyfikacji z bohaterem literackim lub filmowym – ustosunkowuje się do tez zawartych w czytany fragment: zabiera głos w dyskusji, formułuje własne tezy i argumenty, ustosunkowuje się do wypowiedzi innych osób na ten temat – *wygłasza laudację powieści Prusa (lub przemówienie okolicznościowe na jej temat); stosuje retoryczne zasady kompozycyjne
10. J. Kaczmarek „Lalka” czyli polski pozytywizm. Dialogi z tradycją. <i>Lalka</i>, czyli powieść o przemianach świata.	– określa tematykę i problematykę utworu J. Kaczmareka – określa, na czym polegają w nim nawiązania do <i>Lalki</i> – wskazuje dominantę kompozycyjną – *dostrzega w wierszu aluzje literackie i określa ich funkcje – wskazuje zastosowane w wierszu środki językowe i stylistyczne, określa ich funkcje – odczytuje zawartą w wierszu ocenę powieści Prusa – wskazuje cechy wiersza, które pozwalają go uznać za pieśń – wyjaśnia termin poezja śpiewana – podaje podstawowe informacje o Jacku Kaczmarce	– *definiuje terminy: streszczenie, parafraza, trawestacja; odnosi je do utworu Kaczmareka – odczytuje przekaz wiersza, wykorzystując kontekst twórczości Kaczmareka i inne (historyczny, historycznoliteracki) – wskazuje w wierszu topos świata teatru; określa jego funkcję *i porównuje z funkcją tego toposu w powieści Prusa – *analizuje takie elementy wiersza, jak rytm, intonacja, akcenty itp. – i określa ich funkcje – *ocenia muzyczną oprawę wiersza, wyjaśnia, jak muzyka (wersja śpiewana) wpływa na przekaz utworu – prezentuje sylwetkę twórcy J. Kaczmareka
11. J. Dehnel <i>Mięso wędliny ubiory tkaniny</i> (fragment). Dialogi z tradycją. Sklep – czyli ponadczasowe centrum świata.	– określa temat czytany fragmentu prozy J. Dehnela – określa (na podstawie fragmentu) czas i miejsce wydarzeń – rozpoznaje cechy powieści realistycznej – *identyfikuje fragment powieści współczesnej – rozpoznaje w opisie środki stylistyczne (np. epitety) i określa ich funkcje – porównuje opis sklepu w powieści Dehnela z opisem sklepu Mincla w powieści Prusa; *dostrzega podobieństwa techniki literackiej (rola detalu) – podaje podstawowe informacje o J. Dehnelu	– interpretuje czytany fragment, wykorzystując kontekst historyczny, kulturowy i historycznoliteracki – wskazuje w opisie środki językowe (np. charakterystyczne słownictwo, nazwy pochodzące z czasów PRL-u, słownictwo nacechowane stylistycznie i wartościujące) i określa ich funkcje – *wskazuje w czytany fragment aluzje literackie
12. *Gustave Flaubert <i>Pani Bovary</i>. *Psychologia według Flauberta. *Mikrokosmos francuskiej prowincji połowy XIX wieku. *Kreacje bohaterów. <i>Pani Bovary to ja...</i> *Narracja – „strumień rzeczy”.	– *określa tematykę i problematykę utworu – *streszcza powieść; przedstawia historię Emmy Bovary – *rozpoznaje realistyczną konwencję powieści; wskazuje cechy powieści realistycznej – *określa sposoby kreowania w utworze świata przedstawionego (czas i przestrzeń powieściowa, bohaterowie, fabuła i wątki, sposoby prowadzenia narracji) – *rekonstruuje przedstawiony w utworze obraz francuskiej prowincji połowy XIX wieku – *odnajduje w powieści opinie i oceny Flauberta odnoszące się do współczesnego mu społeczeństwa – *charakteryzuje tytułową bohaterkę i inne postacie powieściowe – *wyjaśnia pojęcie miłości bowarystowskiej	– *przedstawia Flauberta jako mistrza realistów i naturalistów – *wykorzystuje konteksty potrzebne do interpretacji powieści (np. historyczny, społeczny, kulturowy, historycznoliteracki) – *analizuje motywację psychologiczną i społeczną Emmy Bovary i innych postaci powieściowych; tworzy ich portrety psychologiczne – *przedstawia wzorce kulturowe mieszczaństwa ukazanego w powieści – *rozpoznaje technikę strumienia rzeczy zastosowaną w powieści przez Flauberta; wskazuje właściwe fragmenty, analizuje środki stylistyczne i językowe – *analizuje rolę przedmiotów w kreowaniu postaci – *porównuje różne propozycje odczytania utworu

	– *przedstawia kompozycję powieści – *redaguje wypowiedzi argumentacyjne (ustne i pisemne) na temat problematyki utworu – *zabiera głos w dyskusji, formułuje tezy i argumenty, ustosunkowuje się do wypowiedzi innych osób – *dostrzega w utworze tragizm i ironię; określa ich funkcje – *analizuje tekst historycznoliteracki; wykorzystuje zawarte w nim informacje do głębszego odczytania powieści – w czytany fragment tekstu naukowego wskazuje tezy i określa sposób prowadzenia wywodu	Flauberta (powieść o społeczeństwie i o jednostce, miłości, rozczarowaniu, mialkości egzystencji itp.) – *redaguje wypowiedź argumentacyjną będącą rozwinięciem tez zawartych w tekście naukowym
13. Pozytywiści i historia. H. Sienkiewicz, <i>Quo vadis</i>; <i>Krzyżacy</i>; inne powieści historyczne, np. A. Dumas, <i>Trzej muszkietierowie</i> (przypomnienie utworów poznanych w szkole podstawowej).	– wymienia (przykładowo) powstałe w okresie pozytywizmu utwory literackie i dzieła malarskie o tematyce historycznej; wskazuje ich twórców – określa, jaki był stosunek pisarzy pozytywistycznych do historii – podaje informacje o J.I. Kraszewskim jako pisarzu historycznym – przedstawia tematykę i problematykę poznanych w szkole podstawowej utworów historycznych Henryka Sienkiewicza (<i>Krzyżaków</i> i <i>Quo vadis</i>) • streszcza ww. utwory i ich wątki • wymienia i charakteryzuje bohaterów • określa czas i miejsca wydarzeń – interpretuje powieści, m.in.: – rozpoznaje sposoby kreowania świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, motywów...) – rozpoznaje realizm świata przedstawionego – wskazuje i interpretuje treści symboliczne – rozpoznaje i nazywa obecne w powieściach wartości uniwersalne i narodowe – wykorzystuje w interpretacji utworów potrzebne konteksty (historyczny, literacki i inne) – wyjaśnia, jak w <i>Krzyżakach</i> i <i>Quo vadis</i> Sienkiewicz traktuje historię – wyjaśnia tytuł i genezę powieści <i>Quo vadis</i> – przedstawia uogólnioną koncepcję odczytania <i>Quo vadis</i> jako dzieła o triumfie chrześcijaństwa i upadku starożytnego Rzymu – odczytuje obrazy Siemiradzkiego o tematyce antycznej, zestawia je z właściwymi scenami z powieści Sienkiewicza, *porównuje przekaz każdego z dzieł – tworzy wypowiedzi argumentacyjne w różnych formach – *przedstawia tematykę i problematykę utworów historycznych znanych z samodzielnej lektury – poszukuje informacji na temat XIX-wiecznych powieści historycznych w różnych źródłach – realizuje projekt edukacyjny na temat antyku jako tematu literatury i sztuki (malarstwa, opery) w XIX wieku	– wymienia szkoły historyczne: warszawską i krakowską; opisuje ich poglądy na przeszłość Rzeczypospolitej i przyczyny jej upadku – interpretuje i wartościuje sposoby kreowania świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, motywów) w <i>Krzyżakach</i> i <i>Quo vadis</i> – interpretuje treści alegoryczne i symboliczne znanych utworów historycznych – przedstawia propozycję interpretacji <i>Quo vadis</i>, wskazując argumenty w treści utworu – przedstawia A. Dumasa jako XIX-wiecznego pisarza historycznego – *wskazuje gawędę szlachecką jako poprzedniczkę XIX-wiecznej prozy historycznej – *podaje informacje o utworach historycznych B. Prusa, przedstawia <i>Faraona</i> (podstawowe informacje) – *porównuje sposób traktowania historii jako tematu powieści – przez Sienkiewicza i Prusa – wykorzystuje samodzielnie znalezione materiały, w tym – teksty naukowe na temat XIX-wiecznych powieści historycznych – porządkuje znalezione informacje

14. H. Sienkiewicz, <i>Potop</i>. Ku pokrzepieniu serc... Historia ukazana w <i>Potopie</i> H. Sienkiewicza. Sposoby kreowania świata przedstawionego. Bohaterowie i bohaterki. Powieść „płaszcz i szpady”, epos, western, baśń czy <i>fantasy</i>? Różnorodność gatunkowa utworu. Sceny batalistyczne. Język i styl utworu. Sugestywność obrazowania. Archaizacja. Trylogia na ekranie.	– przedstawia tematykę i problematykę powieści (na podstawie znanych fragmentów): streszcza utwór, opowiada wątki, fragmenty prezentuje bohaterów historycznych i fikcyjnych określa czas i miejsce wydarzeń – wskazuje w utworze cechy powieści historycznej – *wyjaśnia, na czym polega specyfika Sienkiewiczowskiej powieści historycznej – rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego – charakteryzuje postacie powieściowe oraz wskazuje kryteria ich oceny – przedstawia sposoby heroizacji i sakralizacji wybranych bohaterów – w kreacjach bohaterów wskazuje nawiązania do etosu rycerskiego – charakteryzuje postać Kmicica, odnajdując w nim kontynuację wzorca bohatera romantycznego (nawiązania do J. Soplicy) – *przedstawia schematy kreacji wybranych typów postaci (np. zdrajców) – porównuje powieściowe wizerunki magnaterii i średniej szlachty – wyjaśnia tytułową metaforę potopu, odwołując się do odpowiednich fragmentów powieści – analizuje i interpretuje sceny batalistyczne; wskazuje środki wyrazu artystycznego i określa ich funkcje – zabiera głos w dyskusji na temat sposobu ukazania (i deformowania) historii; uzasadnia własne sądy i opinie – rozpoznaje obecne w utworze wartości uniwersalne i narodowe – w interpretacjach wykorzystuje literaturę naukową związaną z powieścią – analizuje język i styl utworu – wyjaśnia, czym jest stylizacja językowa – wskazuje stylizację biblijną, określa służące jej środki językowe i określa jej funkcje – wyjaśnia terminy: <i>archaizacja</i>, <i>archaizm</i> – rozpoznaje archaizację w konkretnym tekście, wskazuje służące jej środki językowe – określa funkcje archaizacji zastosowanej w <i>Potopie</i> – *przedstawia specyfikę Sienkiewiczowskiej archaizacji języka – *interpretuje wybrane dzieła malarskie XIX wieku o tematyce historycznej – pisze recenzję filmu zrealizowanego na podstawie wybranej części <i>Trylogii</i> – redaguje wypowiedzi argumentacyjne w różnych formach na temat utworu; formułuje tezy i popiera je argumentami	– w interpretacji utworu wykorzystuje potrzebne konteksty (m.in. historyczny, historycznoliteracki, kulturowy) – wskazuje w powieści Sienkiewicza elementy różnych gatunków: powieści płaszcza i szpady, eposu, westernu, a nawet baśni – rekonstruuje schemat kompozycyjny, na którym Sienkiewicz opiera swe powieści – wyjaśnia, na czym polegała Sienkiewiczowska mityzacja wydarzeń i postaci historycznych – analizuje sceny batalistyczne, wskazując środki służące idealizacji, sakralizacji i mitologizacji – *określa, do jakich tradycji literackiej i kulturowej nawiązuje Sienkiewicz w <i>Potopie</i> – *rozpoznaje archetypy, na których opierają się kreacje Sienkiewiczowskich bohaterów i bohatererek – dostrzega w <i>Potopie</i> inspiracje <i>Pamiętnikami Paska</i> – wskazuje źródła niesłabnącej i ponadczasowej popularności powieści Sienkiewiczowskiej wśród czytelników – *przedstawia poglądy krytyków współczesnych Sienkiewiczowi na temat jego powieści historycznych – porównuje <i>Potop</i> z innymi powieściami historycznymi Sienkiewicza oraz *innymi autorów (XIX wieku i późniejszymi) – zabiera głos w klasowej dyskusji na temat <i>Potopu</i> (np. na temat wzorców patriotyzmu obecnych w <i>Trylogii</i>) – redaguje wprowadzenie do dyskusji – wygłasza mowę z uwzględnieniem środków pozajęzykowych – *przygotowuje krótki referat o życiu i twórczości Sienkiewicza – określa wizję przeszłości w malarstwie historycznym II połowy XIX w. (na wybranych przykładach) – rozróżnia archaizmy: fonetyczne, fleksyjne, słowotwórcze itp. – *wskazuje formy językowe, które mogą pełnić funkcję archaizującą (nie będąc faktycznymi archaizmami) – analizuje środki filmowe, za pomocą których reżyser przeniósł na ekran postacie i idee Sienkiewiczowskie – ocenia ogólny efekt ekranizacji (zaspokojenie oczekiwań czytelników)
15. H. Sienkiewicz, <i>O powieści historycznej</i> (fragmenty). W obronie powieści historycznej i indywidualizmu autora.	– czyta ze zrozumieniem tekst, określa jego temat i kontekst, wskazuje tezę i argumenty – rozpoznaje specyfikę tekstu polemicznego; wskazuje kontrargumenty, którymi autor odpiiera zarzuty krytyków – wyjaśnia, na czym polega logika i konsekwencja toku rozumowania – rozpoznaje specyfikę XIX-wiecznego tekstu publicystycznego – na podstawie czytanego fragmentu oraz	– ustosunkowuje się do Sienkiewiczowskiej idei „krzepienia serc”– zabiera głos w dyskusji na temat powieści historycznej, formułuje tezy i argumenty, przedstawia swoje sądy i opinie – *włącza się do XIX-wiecznej dyskusji na temat powieści historycznej; uwzględnia konteksty historyczne (sytuację Polski i Polaków)

	znanych powieści rekonstruuje Sienkiewiczowską koncepcję powieści historycznej – *wyjaśnia, jak autor pojmuje realizm powieści historycznej – tworzy ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne – zabiera głos w dyskusji, buduje tezy i popiera je argumentami z tekstu	
16. <i>Geniusz łatwej urody</i>. O co Gombrowicz oskarża Sienkiewicza? W. Gombrowicz, <i>Sienkiewicz</i> (fragm.).	– czyta ze zrozumieniem tekst, określa jego temat i kontekst, wskazuje tezy i argumentację – dostrzega w tekście logikę i konsekwencję toku rozumowania – wyjaśnia sformułowania „geniusz łatwej urody”, „igraszki wartościami” – wyjaśnia, o co Gombrowicz oskarża Sienkiewicza; dostrzega przewrotność sposobu prowadzenia wyводу – ocenia argumenty Gombrowicza – uczestniczy w klasowej dyskusji na temat twórczości Sienkiewicza, formułuje tezy i popiera je argumentami, odwołując się do konkretnych utworów	– wskazuje w tekście właściwości języka i stylu Gombrowicza – ustosunkowuje się do tez pisarza na temat twórczości Sienkiewicza (popiera je lub polemizuje z nimi), uzasadnia swoje stanowisko – redaguje i przemówienie „Obrona Sienkiewicza” będące polemiką z tezami Gombrowicza – stosuje retoryczne zasady kompozycyjne – wygłasza mowę, z uwzględnieniem środków pozajęzykowych – w różnych źródłach znajduje informacje o wpływie twórczości Sienkiewicza na polskie społeczeństwo i wykorzystuje je w swoich wypowiedziach
17. Bolesław Prus, <i>Z legend dawnego Egiptu</i>. Arcydzieło nowelistycznej zwięzłości. Paraboliczny charakter utworu.	– przedstawia tematykę i problematykę utworu: streszcza nowelę – określa czas i miejsce wydarzeń – wymienia bohaterów – omawia budowę utworu, wskazuje cechy gatunkowe noweli – określa sposób prowadzenia narracji – charakteryzuje bohatera i przedstawia jego motywację – wskazuje w utworze środki kompozycyjne i inne środki artystyczne; określa ich funkcje – dostrzega paraboliczny charakter utworu, odczytuje treści symboliczne – nazywa obecne w utworze wartości uniwersalne – przedstawia jej rozwój noweli jako gatunku literackiego	– interpretuje utwór w kontekście historycznym, egzystencjalnym, historycznoliterackim – uzasadnia, że nowela jest arcydziełem swego gatunku, buduje argumenty, odwołując się do tekstu – w dłuższej wypowiedzi argumentacyjnej wykazuje uniwersalny charakter utworu – porównuje utwór z innymi nowelami B. Prusa (i innymi nowelami XIX-wiecznymi) – wskazuje w tekście sentencje – *określa indywidualne cechy stylu Bolesława Prusa
18. E. Orzeszkowa, <i>Nad Niemnem</i>. Powieść panoramiczna. Bohaterowie i ich przestrzeń. Dialog pokoleń. Mit Kresów. <i>Nad Niemnem</i> na ekranie.	– wykazuje się znajomością utworu, przedstawia jego tematykę i problematykę: streszcza akcję i fabułę, przedstawia wątki i motywy, identyfikuje fragmenty – prezentuje bohaterów – określa czas i miejsce wydarzeń – rozpoznaje realizm świata przedstawionego – omawia i interpretuje utwór: przedstawia sposoby kreowania w utworze świata przedstawionego – charakteryzuje bohaterów, przedstawia ich motywację socjologiczną i psychologiczną – określa związki bohaterów z przestrzenią – przedstawia kompozycję powieści – określa sposób prowadzenia narracji – analizuje język i styl narratora i postaci – wykorzystuje w interpretacji potrzebne konteksty (np. historyczny, społeczny, literacki) – *rozpoznaje <i>Nad Niemnem</i> jako dzieło dojrzałego realizmu – wyjaśnia, na czym polega panoramiczność	– interpretuje wybrane wątki i motywy utworu – interpretuje kompozycję powieści; *analizuje sposoby wprowadzania wątków wykraczających poza akcję – w sposób pogłębiony charakteryzuje postacie; przedstawia ich motywację – *analizuje literackie sposoby charakteryzowania postaci, miejsc, przedmiotów – wskazuje środki stylistyczne służące sakralizacji i heroizacji – *opisuje porównawczo ukazaną w <i>Panu Tadeuszu</i> i w <i>Nad Niemnem</i> przestrzeń nadniemeńską – porównuje role dwóch mogił w powieści – *przedstawia i analizuje technikę powieściową utworu – wykorzystuje do interpretacji utworu kontekst biograficzny, egzystencjalny, historycznoliteracki – przedstawia spójną interpretację utworu: jako pytanie o przeszłość narodową i o formułę patriotyzmu

	- i opisowość powieści – *wyjaśnia, na czym polega arkadyjskość przestrzeni nadniemeńskiej – określa kryteria oceny postaci – porównuje opisy dworu i zaścianka oraz ich mieszkańców – relacjonuje obecny w utworze dialog pokoleń; wskazuje źródła konfliktu i argumenty każdej ze stron; – porównuje sposób mówienia o różnych postaciach – określa sposób mówienia o powstaniu styczniowym (język ezopowy) – dostrzega i interpretuje treści symboliczne i alegoryczne – wskazuje w utworze obecność idei romantycznych i pozytywistycznych (etos walki i pracy) – dokonuje analizy i interpretacji wybranych fragmentów (np. opisu mogiły powstańczej), zwracając uwagę na obecną w nim sakralizację; rozpoznaje środki stylistyczne i językowe, określa ich funkcje – *analizuje porównawczo opis otwierający powieść i Inwokację z <i>Pana Tadeusza</i> – rozpoznaje i nazywa obecne w utworze wartości narodowe i uniwersalne – *wykorzystuje do interpretacji wskazówki zawarte w literaturze naukowej – formułuje ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne na temat utworu – zabiera głos w dyskusji, formułuje tezy i argumenty – pisze wypracowanie na temat problematyki powieści i jej kontekstów – komentuje i analizuje sceny z filmu <i>Nad Niemnem</i> w reż. Z. Kuźmińskiego; wskazuje środki filmowe i określa ich funkcje	*jako mityczną opowieść o początku – przedstawia obecny w <i>Nad Niemnem</i> romantyczny mit Kresów – dokonuje syntezy: obraz kultury szlacheckiej w powieści na tle innych utworów (np. <i>Pana Tadeusza</i>, <i>Trylogii</i>) – *zdobywa wiadomości o miejscach powieściowych, losach rodziny Bohatyrowiczów itp.; prezentuje je w klasie w interesujący sposób, uwzględniając konteksty historyczne i wiadomości o losach Polaków na Kresach Wschodnich – wygłasza w klasie dłuższą wypowiedź argumentacyjną zbudowaną zgodnie z zasadami retoryki; wzbogaca swoją wypowiedź środkami pozajęzykowymi – tworzy plan kompozycyjny wypowiedzi własnej – *wiadomości z podręcznika uzupełnia samodzielnie znalezionymi informacjami w różnych źródłach; korzysta z zasobów multimedialnych
19. E. Orzeszkowa, <i>Gloria victis</i> (rok 1863). W hołdzie bohaterom.	– streszcza nowelę – charakteryzuje troje pierwszoplanowych bohaterów, dostrzegając ich tragizm – wyjaśnia, na czym polega idealizacja, sakralizacja i heroizacja postaci (wskazuje służące im środki stylistyczne i językowe) – interpretuje tytuł noweli – wskazuje symboliczny charakter mogiły bezimiennych powstańców – charakteryzuje sposób prowadzenia narracji i określa jego funkcję – rozpoznaje zabieg personifikacji (narracja) i określa jej funkcję – przedstawia paraboliczny charakter noweli – wykazuje uniwersalność przekazu dzieła; nazywa obecne w nim wartości uniwersalne i narodowe – odczytuje powstańcze obrazy Grottgera, *objaśniając ich symboliczność – *porównuje sposób ukazania powstania styczniowego ukazany w noweli i na obrazie Grottgera – czyta tekst naukowy, znajduje w nim potrzebne informacje, wykorzystuje je do interpretacji utworu	– przedstawia genezę noweli – wskazuje w noweli elementy historyczne i autobiograficzne – *rozpoznaje w utworze konwencję baśniową (w tym – baśniowość sposobu prowadzenia narracji) – rozpoznaje baśniową stylizację języka, wskazuje służące jej środki artystyczne, określa funkcje – porównuje sposób przedstawienia powstania styczniowego w noweli i w powieści <i>Nad Niemnem</i> – *charakteryzuje indywidualny styl utworu, rozpoznając w nim cechy prozy poetyckiej

20. F. Dostojewski, <i>Zbrodnia i kara</i>. Powieść o grzechu, cierpieniu i odkupieniu. Prawda o naturze człowieka. Studium zbrodni. Portrety psychologiczne bohaterów i sposoby ich kreowania. Miasto występku i zbrodni – ponury obraz Petersburga. Sposoby prowadzenia narracji. Powieść polifoniczna.	– wykazuje się znajomością tematyki utworu, przedstawia jego problematykę; streszcza akcję i poszczególne wątki, identyfikuje fragmenty – prezentuje bohaterów – określa czas i miejsce wydarzeń – rozpoznaje realizm świata przedstawionego – przedstawia sposoby kreowania w utworze świata przedstawionego – określa sposoby prowadzenia narracji, przytacza cytaty – *wskazuje dialogiczność, jak podstawową zasadę konstrukcyjną utworu – charakteryzuje Raskolnikowa i rekonstruuje motywację jego czynów – analizuje monologi wewnętrzne głównego bohatera; określa ich funkcje – przedstawia pozostałe postacie powieści, charakteryzuje je i interpretuje ich decyzje – prezentuje i uzasadnia własne opinie na temat bohaterów – interpretuje <i>Zbrodnię i karę</i> jako powieść psychologiczną – przedstawia „problemy przekłete”, które Dostojewski ukazał w swym utworze, odnosi je do postaci, sytuacji, wątków i motywów; cytuje właściwe fragmenty – charakteryzuje miasto (Petersburg) przedstawione w powieści, wskazując związane z nim zagrożenia – *w obrazie Petersburga odnajduje topos wielkiej wszetecznicy, współczesnej Sodomy – interpretuje powieść, wykorzystując potrzebne konteksty: społeczny, biograficzny, egzystencjalny, biblijny – odczytuje powieść jako utwór o grzechu (zbrodni), karze i odkupieniu – czyta ze zrozumieniem tekst naukowy, znajduje informacje potrzebne do interpretacji powieści Dostojewskiego – *interpretuje utwór, posługując się wskazówkami zawartymi w literaturze naukowej – dostrzega w <i>Zbrodni i karze</i> cechy powieści detektywistycznej; *wskazuje jej miejsce na tle rodzącej się literatury detektywistycznej – formułuje ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne na temat utworu – pisze wypracowanie na temat problematyki powieści i jej kontekstów	– przedstawia informacje o Dostojewskim; przedstawia genezę <i>Zbrodni i kary</i> – interpretuje powieść, wykorzystując kontekst historyczny (rodzący się socjalizm) i filozoficzny (nihilizm) – zestawia teorię Raskolnikowa z filozofią Nietzschego, wyciąga wnioski – interpretuje sny Raskolnikowa – określa rolę Soni w życiu Raskolnikowa i innych postaci – relacjonuje grę, jaką prowadzą Raskolnikow i Porfiry – rekonstruuje proces nawrócenia Raskolnikowa, podkreślając obecność pierwiastka mistycznego – odnajduje topos labiryntu w przestrzeni miasta, w której poruszają się bohaterowie – *wskazuje i interpretuje archetypiczny charakter postaci powieściowych – *na podstawie powieści i literatury naukowej wyjaśnia, jak Dostojewski postrzegał „ducha Rosji” – analizuje obraz inteligencji rosyjskiej ukazany w powieści – przedstawia spójną propozycję interpretacji utworu jako powieści o konflikcie rozumu i natury – powieści o tajemnicach ludzkiej duszy – w pogłębiony sposób interpretuje obecne w utworze nawiązania biblijne – porównuje obraz Syberii w <i>Zbrodni i karze</i> z obrazem znanym z literatury romantycznej – *wyjaśnia termin powieść polifoniczna i odnosi go do <i>Zbrodni i kary</i> – *zestawia przekaz powieści i wybranych dzieł malarskich, porównuje dzieła różnych sztuk, uwzględniając specyfikę ich tworzywa – zabiera głos w dyskusji na temat utworu, formułuje tezy i argumenty – pisze rozprawkę lub *esej, w których zawiera własne przemyślenia na temat utworu
21. Miasto w literaturze i malarstwie pozytywizmu. Synteza.	– przedstawia i opisuje miasta ukazane w poznanych utworach – analizuje i interpretuje fragmenty utworów przedstawiające miasta: – *rozpoznaje konwencje literackie, w jakich są przedstawione – wskazuje środki stylistyczne i językowe i określa ich funkcje – wskazuje i interpretuje treści alegoryczne i symboliczne – określa związek obrazu miasta z problematyką utworu, w którym jest przedstawione – interpretuje dzieła malarskie przedstawiające miasta; uwzględnia specyfikę ich tworzywa	– interpretuje porównawczo obrazy miasta ukazane w różnych utworach literackich i dziełach malarskich – wykorzystuje w interpretacji potrzebne konteksty, w tym – kontekst macierzysty utworu, historyczny, społeczny, filozoficzny itp. – *w sposobach wykreowania obrazów miast dostrzega cechy prądów literackich i artystycznych – interpretuje kontynuacje i nawiązania związane z przedstawionymi w literaturze pozytywistycznej obrazami miasta, w tym – motywy mitologiczne i biblijne – gromadzi informacje na temat obrazu miasta

	– porównuje obrazy miasta ukazane w różnych utworach literackich *i dziełach malarskich – zestawia literackie i malarskie obrazy miast z światopoglądem epoki pozytywizmu, jej programem społecznym i estetycznym, zjawiskami społecznymi i kulturowymi – określa motywy i toposy związane z literackimi obrazami miast – poszukuje informacji w różnych źródłach, w tym – internetowych – porządkuje znalezione informacje w problemowe całości – przedstawia efekty swojej pracy w formie spójnej wypowiedzi argumentacyjnej, referatu, prezentacji; wykorzystuje technologię komputerową i multimedia	– w literaturze drugiej połowy XIX wieku – sporządza bibliografię zagadnienia
23. Synteza wiadomości o literaturze i sztuce pozytywizmu.	– na podstawie znanych utworów przedstawia główne postawy, prądy filozoficzne i kierunki literatury pozytywistycznej – wskazuje ważne tematy i zadania oraz główne wątki i motywy literatury pozytywistycznej – przedstawia wybrane kreacje bohaterów, wskazując ich typowe cechy – na wybranych przykładach charakteryzuje główne gatunki pozytywistyczne: powieść, nowelę, powieść historyczną – przedstawia cechy powieści dojrzałego realizmu; odnosi je do znanych utworów – określa rolę publicystyki, podaje przykłady tekstów – charakteryzuje program polskich pozytywistów i jego wpływ na literaturę i sztukę – charakteryzuje przestrzeń kulturową obecną w literaturze pozytywizmu: dwór i zaścianek, nadniemieńska arkadia, miasto, wieś itp. – poszukuje informacji w różnych źródłach, w tym – internetowych – porządkuje znalezione informacje w problemowe całości – przedstawia efekty swojej pracy w formie spójnych wypowiedzi argumentacyjnych (ustnych i pisemnych); wykorzystuje technologię multimedialną	– referuje zagadnienia, np.: Utylitaryzm w literaturze i sztuce. Optymistyczne i pesymistyczne oblicze polskiego pozytywizmu. Realizm i naturalizm w literaturze i sztuce. Powieść dojrzałego realizmu. Powieść historyczna – wzorce, schematy fabularne. – przedstawia filozoficzne podstawy epoki – na przykładach wybranych dzieł sztuki omawia założenia XIX-wiecznego realizmu i naturalizmu – syntetycznie przedstawia sposoby kreowania świata przedstawionego w utworach realistycznych i pozytywistycznych – interpretuje porównawczo utwory literackie i dzieła malarskie podejmujące podobne tematy – charakteryzuje cechy języka i stylu utworów pozytywistycznych – rozpoznaje i charakteryzuje indywidualny styl autorów pozytywistycznych (Orzeszkowej, Prusa, Konopnickiej, Sienkiewicza) oraz wybranych dzieł – *wygłasza samodzielnie przygotowany referat, prezentując różne zagadnienia dotyczące literatury pozytywistycznej (wiadomości zdobyte w szkole uzupełnia samodzielnie znalezionymi w bibliotekach, internecie itp.)
24. Romantyzm i pozytywizm. Synteza materiału klasy 2.	– syntetycznie przedstawia literaturę i sztukę romantyzmu i pozytywizmu, sytuując je w kontekście kulturowym – wskazuje twórców obu epoki ich dzieła; *identyfikuje pokolenia literackie – przedstawia tematykę i problematykę utworów literackich powstałych w każdej z epok – streszcza, relacjonuje, opowiada utwory; określa sposoby kreowania ich świata przedstawionego – interpretuje utwory, nazywając obecne w nich wartości – porównuje gatunki literackie preferowane w każdej z epok – wskazuje najważniejsze konteksty (historyczne, filozoficzne, społeczne, kulturowe itp.) wpływające na obraz literatury i sztuki każdej epoki	– porównuje problematykę dominującą w literaturze i sztuce romantyzmu i pozytywizmu – *określa konwencje literackie dominujące w każdej z epok, odnosi je do konkretnych utworów – *rozpoznaje w utworach każdej z epok cechy prądów literackich i artystycznych oraz odczytuje ich funkcje – porównuje język i styl utworów romantycznych i pozytywistycznych

KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE

1. Styl urzędowy. Pisma w stylu urzędowym.	– wymienia i identyfikuje style funkcjonalne polszczyzny – określa sytuację komunikacyjną w stylu urzędowym – wskazuje i rozpoznaje w tekście charakterystyczne cechy stylu urzędowego (dążenie do precyzji i jednoznaczności, schematyzacja i powtarzalność, typowe skróty, przywoływanie aktów prawnych, dyrektywność) – charakteryzuje składnię tekstów urzędowych; rozpoznaje jej cechy w tekście – rozpoznaje odmiany stylu urzędowego (prawno-urzędowy i kancelaryjno-urzędowy) – wymienia i rozpoznaje typy tekstów w stylu urzędowym (np. życiorys, protokół, sprawozdanie, cv, list motywacyjny, opinia o pracowniku, notatka z zebrania) – rozróżnia (definiuje) terminy: protokół, relacja, sprawozdanie – poprawnie odmienia wyraz protokół (dwa sposoby) – redaguje pismo napisane stylem urzędowym (np. podanie, cv, protokół)	– wskazuje słownictwo i frazeologię typowe dla stylu urzędowego; znajduje je w tekście – wskazuje w tekście konstrukcje rozwlekłe; ocenia je – charakteryzuje typy tekstów w stylu urzędowym – analizuje pod kątem językowym teksty napisane stylem urzędowym; poprawia typowe błędy – tworzy poprawne konstrukcje (związki wyrazowe) używane w stylu urzędowym – *wskazuje rusycyzmy i germanizmy typowe dla stylu urzędowego
2. Styl dziennikarsko-publicystyczny. Typowe gatunki publicystyczne: esej, reportaż, felieton. A. Passent, Baba w futrze. Bańka informacyjna. Szablon językowy.	– rozpoznaje styl dziennikarsko-publicystyczny; rozróżnia jego typy (styl dziennikarski i styl publicystyczny) – wymienia rodzaje tekstów, w których stosowany jest styl dziennikarsko-publicystyczny – podaje najważniejsze cechy stylu dziennikarsko-publicystycznego – odróżnia styl dziennikarski (informacji prasowej) od stylu publicystycznego (np. tekstów komentujących); określa funkcje każdego z nich – w tekstach informacji prasowych i artykułów wskazuje funkcje językowe: informacyjną, impresywną i poetycką oraz *fatyczną – w tekstach prasowych (informacyjnych) wskazuje środki językowe służące skrótowości przekazu – rozpoznaje skrótowece – w tekstach medialnych wskazuje elementy potoczności języka – podaje przykłady współczesnych wyrazów i konstrukcji modnych – w czytanych tekstach wskazuje cechy tekstu publicystycznego – wymienia gatunki publicystyczne: felieton, reportaż, list; opisuje je, definiuje – wyjaśnia, czym są: nagłówek, lid, śródtytuł (wskazuje je w tekstach) – pisze artykuł na temat bliskich mu problemów – *pisze felieton lub reportaż, w którym porusza problemy społeczne i obyczajowe	– charakteryzuje styl dziennikarski (styl informacji prasowej) i styl publicystyczny; w czytanych tekstach wskazuje cechy językowe i stylistyczne każdego z nich – wyjaśnia, czym są akronimy i jak się je tworzy; rozróżnia rodzaje akronimów – w czytanych tekstach publicystycznych wskazuje zabiegi językowe nadające im indywidualność – analizuje stylistyczne sposoby angażowania uwagi czytelnika – wskazuje stylistyczne wykładniki humoru, satyry, ironii, sarkazmu – analizuje przyczyny i cele tendencji do potoczności we współczesnym języku mediów – rozpoznaje i ocenia modę językową we współczesnych tekstach medialnych – charakteryzuje gatunki publicystyczne: felieton, reportaż, list – rozpoznaje i charakteryzuje strukturę tekstów dziennikarskich – dokonuje redakcyjnego opracowania tekstu przeznaczonego do publikacji – omawia rolę publicystyki w okresie pozytywizmu

3. Wyrazy obce. Historia kultury polskiej w zapożyczenia wpisana...	– wyjaśnia, czym są zapożyczenia – wskazuje zapożyczenia (słownictwo obce) w tekstach współczesnych – wskazuje zapożyczenia (słownictwo obce) w tekstach utworów pozytywistycznych, wyjaśnia ich funkcje – określa rodzaje zapożyczeń (ze względu na pochodzenie i formę językową) – wykorzystuje słowniki (np. wyrazów obcych) do określania znaczeń i pochodzenia zapożyczeń – podaje przykłady zapożyczeń z różnych języków – wskazuje w tekstach latynizmy, anglicyzmy, galicyzmy, germanizmy, rusycyzmy – ocenia zjawisko funkcjonowania słownictwa obcego w polszczyźnie dawniej i współcześnie; uzasadnia swoje sądy i opinie – na przykładzie zapożyczeń z różnych epok wykazuje, że język jest odbiciem rzeczywistości (kultury, realiów historycznych itp.)	– wskazuje zapożyczenia (słownictwo obce) w tekstach różnych epok – określa charakter zapożyczeń w języku utworów pozytywistycznych; wyjaśnia cel ich wprowadzania – wyjaśnia terminy: latynizm, anglicyzm, galicyzm, germanizm, rusycyzm, hungaryzm, ukraiinizm; podaje przykłady – wskazuje, w jakich epokach przenikały do polszczyzny poszczególne rodzaje zapożyczeń i w jakich obszarach słownictwa – wskazuje trudności z identyfikacją zapożyczeń i wyrazów obcych w polszczyźnie – *na przykładach przedstawia sposoby przyswajania obcego słownictwa przez polszczyznę
4. <i>Zwierciadło przechadzające się po gościńcu...</i> Język pozytywizmu.	– charakteryzuje pod względem językowym fragmenty utworów pozytywistycznych; uwzględnia słownictwo i słowotwórstwo, fleksję, składnię i frazeologię – rozpoznaje różne rodzaje zdań (pojedyncze, złożone, wielokrotnie złożone) i określa ich funkcje w tekstach – rozpoznaje argumentacyjny charakter konstrukcji składniowych – wymienia najważniejsze cechy językowe i stylistyczne utworów pozytywistycznych (np. elementy języka mówionego w dialogach, indywidualizacja języka, zapożyczenia) – *wskazuje na przykładach, jak dążenie do naśladowania rzeczywistości przekłada się na słownictwo i składnię – wskazuje w czytanych utworach: • monologi • dialogi • mowę pozornie zależną • narrację pierwszo- i trzecioosobową • bezpośrednie komentarze odautorskie; • określa ich funkcje w utworach – dostrzega w tekstach utworów pozytywistycznych środki stylistyczne (np. różne rodzaje metafor), określa ich funkcje – na przykładach utworów Prusa, Orzeszkowej i Sienkiewicza wskazuje językowe sposoby charakteryzowania bohaterów (np. zróżnicowane rodzaje zdań, specyficzne słownictwo, zapożyczenia, indywidualizmy językowe) – rozpoznaje archaizację (np. w powieściach historycznych) i określa jej funkcje	– wyjaśnia, w jaki sposób realistyczny i naturalistyczny charakter utworów literackich wpłynął na ich styl – syntetycznie przedstawia założenia języka artystycznego doby pozytywizmu (utwór – literackim odbiciem świata) – dostrzega w utworach pozytywistycznych kontrasty stylistyczne, objaśnia je, cytując odpowiednie fragmenty – w czytanych utworach wskazuje różnice między cechami stylu narratora i postaci literackich – *identyfikuje różne techniki opisu stosowane przez Prusa, Orzeszkową, Sienkiewicza – wyjaśnia, jakie są przyczyny licznych zapożyczeń w utworach pozytywistycznych – *porównuje emocjonalny styl utworów romantycznych z rzeczowością i obiektywizmem stylu utworów pozytywistycznych – przedstawia sytuację języka polskiego w 2 połowie XIX-wieku; określa jaki był wpływ języków zaborców na polszczyznę